

ธีรดา : อันที่ 3 มาวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชนของเรา สมมุติว่าสถานการณ์นโยบายเป็นแบบนี้ แต่ว่าพี่น้องมีสิทธิ อย่างนี้แค่ ณ วันนี้ชุมชนเราสูญเสียแบบนี้ อันที่ 4 เราจะทำอย่างไร คือหาแนวทาง

พ่อชอบ : พอรวมพลังได้แล้วนี่คือการรวมพลังชุมชน

ธีรดา : คนเข้าร่วมจะเป็นคนที่หลากหลาย

พ่อชอบ : เป็นคนที่หลากหลายเป็นคนที่ยังไม่รู้ปัญหา ทั้งๆ ที่เป็นปัญหาของตนเอง แต่ก็ยังไม่รู้ว่ามีผลกระทบอย่างไร จะมีแนวทางแก้ไข ยังมีอะไรเกิดขึ้นยังไม่รู้เลย ข้อสำคัญที่เราต้องเน้นคือ ถ้ามีการจัดกิจกรรมเกิดขึ้น เราเปิดเวทีตอนแรกต้องให้สิทธิกับทุกหมวด เพราะว่ามันต้องอ้างอิงหลักศีลธรรมให้ชัดเจน เพราะ 1. ข้อมูลที่เราจะขยายออกไปข้างหน้าต้องวิเคราะห์ให้ละเอียดจึงค่อยขยายผลออกไป ถ้าเราไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนอย่ารีบไปตอบแยะ หรืออธิบาย อันดับแรกคืออย่างทำทนายข้อมูลให้ว่าจะต่อสู้ เพื่อให้ชนะอย่างเดียว ไม่ได้ว่าเสียเปรียบอย่างเดียว พูดง่ายๆ ว่าเรารายงานตามขั้นตอน ในระดับองค์กร ตามขั้นตอนของการต่อสู้ เป็นการสรุปบทเรียนร่วมกัน ณ วันนี้ไปข้างหน้าเราต้องปรึกษาระดมภูมิปัญญาตามนักต่อสู้รุ่นเก่าๆ ที่เราเชิญเขามาให้เราช่วยว่าทำอย่างไรพลังของชุมชนถึงจะมีการเกาะกลุ่มกันได้ ทำอย่างไรสิ่งที่มีปัญหาค้างคาถึงจะบรรลุไปได้ เพราะประสบการณ์ในการต่อสู้ของคนกลุ่มนี้เขาไม่ได้หยุดอยู่แค่ต่างฝ่าย ต่างเห็นก็เชิญเขามา เมื่อเชิญมาแล้วเขาก็ต้องมาระดมภูมิปัญญาของเขาช่วยเราได้ พูดง่ายว่ามีเชื่อมีเส้นทางมีการเชื่อมโยงอยู่แล้ว คือ สิ่งที่เราขอความคิดเห็นจากเขา ขอข้อสรุป บทเรียนเราชี้แจงขอเรื่องการมองอนาคตจากเขาด้วย

ธีรดา : คิดว่าสิ่งที่พ่อพูดก็คือ ทำอย่างไรทุนที่เราเคยมีจึงมารวมกันก็ถือว่าทุนมีอยู่กับ สส. กับครูบาอาจารย์ แต่เราจะรวมทุนเขาเรียกว่า " ทุนทางสังคม " เหมารวมกันบางคนมาไม่ได้ อาจจะให้เขียนให้ มีข้อคิดเห็น อย่างไรก็ตามกับการพัฒนาองค์กรพี่น้องตามที่คนนั้นมองเห็น ตามที่มีประสบการณ์ร่วม

พ่อชอบ : อันดับแรกทำอย่างไรเราถึงจะระดมคนได้ พูดง่ายๆ ว่าจะสามารถสร้างพลังชุมชนทำอย่างไรเราถึงจะหาคนมานั่งได้ประกาศเยอะ นี่คือ ตัวสำคัญอันดับแรก การจัดเวทีเราต้องให้ข้อมูลดำเนินการไปประกาศ แต่ละหมู่บ้านว่าจะทำอย่างไรแต่ละ สมมุติว่าเราประชุมกับแกนนำแล้วเราจัดกิจกรรมตัวนั้นเราก็ต้องตกลงกันได้แล้วระดับหนึ่ง ถ้าคณะกรรมการประสานในแต่ละหมู่บ้านเมื่อจะเอาองค์กรหรือพลังในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานนี้เราก็เอาข้อมูลนี้ไปตามพี่น้องว่าดีไหมแล้วขยายหลาย ๆ เรื่องที่เราพูดมาหลาย ๆ เรื่อง ก็คุยกันไปสรุปกันไป สรุปบทเรียนกันหมายความว่า " เหลียวหน้าแลหลัง " จูนใจกัน สิ่งไหนที่เขาสนใจ สิ่งไหนที่เขามีปัญหา สิ่งใดที่เขาต้องการเราต้องถามก่อนเราจึงคอยหาแนวทาง เข้ามาร่วมในพื้นที่นั้นๆ ว่าตัวนั้นพอมีแนวทางที่จะแก้ไขได้หรือไม่ มีแนวทางที่เป็นไปได้เพราะปัญหาของพวกเราเป็นอย่างนั้น พอที่จะมีแนวทางแก้ไขได้ข้อสำคัญคือให้มีการชี้แจง ในภาพรวมบ้าง ถ้าเอาปัญหาส่วนตัวเข้ามาสิ่งที่แก้ไขได้ยากมันกว้างเกินที่จะแก้ไขได้ถ้าเป็นปัญหาล้วนตัว ถ้าเป็นปัญหาล้วนรวมได้ก็ดี พอมีทางร่วมกันต่อสู้ เช่นเรื่องการจัด

การนำ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ เรื่องการรักษาสิทธิอย่างไรสิทธิของเราที่มีอยู่จึงจะรู้จักนำมาใช้ ทำอย่างไรถึงรู้ว่าสิทธิของตนเองมีเท่าไร และสิทธิที่ขาดไปมีอะไรบ้าง เวลาเมื่อไรก็พอรู้บ้าง เราก็เอานักกฎหมาย นักวิชาการมาให้ความรู้

ธีรดา : ได้เลยพ่อ วันนี้ได้อะไรมากมาย แลมนัดชาวบ้านไว้บ่ายโมง

พ่อชอบ : นี่คือนี่ที่เราต้องวิเคราะห์แล้วเอามาปฏิบัติ ถ้าหากว่าเรายังชินไม่ชินไม่ชินเฉพาะกรรมการฝ่ายเดียว ไม่รับเอาข้อมูล หรือความคิดเห็นจากชุมชนรอบ ๆ ป่า เข้ามาเป็นตัวตั้ง ตราบใดที่ไม่รอด นี่เป็นภาพที่เห็นได้ชัดเจนว่าคนกับป่าทำอย่างไรทำอย่างไรจึงอยู่ด้วยกันได้ สามารถเอากันมาปรับตัวไม่ได้ เอาคนเข้ามาร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ไม่พูดถึงเฉพาะป่า เช่น กิจกรรมคัดค้าน การล้มปทานการคุกทราย หรือดิน น้ำ ลม ไฟ ก็แล้วแต่ ให้เขาได้เข้าใจทุกอย่างที่มีผลกระทบ มาสู่ตัวเขา เราจะมีวิธีการอย่างไร อยากให้ช่วยคิดตรงนี้หน่อย เพื่อเอามาเป็นข้อมูลและปฏิบัติ

พ่อชอบ : การควบคุมปัญหาเรารู้อยู่แล้วว่า เราต้องใช้หลัก 5 พลังเป็นองค์ประกอบอย่างเช่น มันแยกกันไม่ออกระหว่างรัฐกับประชาชน คล้าย ๆ กับक्रम พลังที่ 1 เราต้องใช้พลังทางสังคมเข้ามาแก้ไข 2 พลังทางวัฒนธรรม พลังที่ 3 พลังทางศีลธรรม พลังที่ 5 ใช้พลังการจัดตั้งองค์กร คือถ้าเราปฏิบัติได้ตามพลังทั้ง 5 มากระจายอำนาจกลายเป็นเส้น ดังตัวอย่างเช่นการดำเนินงานของเราแต่ละขั้นตอนของแต่ละวรรค แต่ละบท ถ้าหากว่าเราไม่มีส่วนละเว้นเราให้กำลังใจ เราลงพื้นที่ชัดเจน และถ้าไม่ให้มีกระแสสังคมเกิดวุ่นวายสำหรับเรา เพราะเรารู้ดีว่ากระแสสังคมอยู่ในลักษณะใด ต้องปรับตัวไปตามนั้น ไม่ทวนกระแส ถ้าเกิดเราทวนกระแสก็จะพลาตจะเสีย

ธีรดา : พ่อหมายถึงว่าวิธีการของเราทวนกระแส คือสมมุติเราบอกว่ารัฐมาพัฒนาว่าจัดการแบบนี้

พ่อชอบ : เข้าใจตัวนี้หมายความว่า คำว่าทวนกระแสไม่ได้หมายความว่า ไม่ได้เกี่ยวกับการจัดการอื่นคือต้องประเมินชุมชนด้วย ความรู้ปัญญาลักษณะคือความเมตตา

ธีรดา : พ่อชอบอธิบายอย่างนี้ก็แล้วกัน เขามองว่ามีการเตรียม... เป็นประเด็นหลัก

พ่อชอบ : พลังทางสังคมเราต้องเอาตัวที่มันมีผลกระทบนั้นแหละ

พี่แถม : คือวิธีการสร้างกระแสใหม่

พ่อชอบ : สร้างกระแส เอาตัวที่มันมีผลกระทบมาสร้างกระแส เอามาเป็นตัวตั้งเลย พูดย่าง ๆ เอามาเป็นโจทย์

ธีรดา : เอากระแสความขัดแย้งขึ้นมาด้วย

พ่อชอบ : ใช่ เอามาเป็นโจทย์แล้วหาวิธีการแก้ไข

ธีรดา : เป็นโจทย์ร่วมกันทางสังคม

พ่อชอบ : หาวิธีทางที่จะดำเนินการไปข้างหน้า พลังที่ 2 พลังทางวัฒนธรรม เขาเคยอยู่อย่างไรมาก่อน แล้วปัจจุบันเขาอยู่ในสภาพใด นี่เราต้องวิเคราะห์ด้วยว่ามันเปลี่ยนแปลงไปไหม เรื่องวัฒนธรรมว่าพวกเขาเคยทำกันมาก่อนนั้นมีผลกระทบไหม นำทวนแล้วมันทวนอย่างไร มันขึ้น

ลงเร็วไหม หรือว่ามันลงช้าอย่างทุกวันนี้ อย่างไรก็ตามเราก็ได้ชี้แจง เขาคงจะเข้าใจดี (ฝ่ายราชการ) เราต้องอาศัยตัวนี้

ธีรดา : หมายถึงวัฒนธรรมการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันใช้ไหม

พ่อชอบ : ใช้ การอยู่ร่วมกันการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร นี่คือสิ่งที่เราต้องเอาไปชี้แจงต่อชุมชนนั้น แล้วเรื่องศีลธรรม เป็นตัวสำคัญที่สุด การเชื่อมโยงด้วยศีลธรรม คือเฉพาะตัวผู้นำเองต้องวางตัวให้ตรงเวลา ตรงประเด็น เวลาพูดจากทุกสิ่งทุกอย่างต้องล้วนแล้วแต่กลั่นกรอง ไม่ใช่ว่าจะพูดขึ้นมาลอย ๆ ถ้าพูดแล้วต้องให้ปฏิบัติตามคำพูด ให้เกิดความศรัทธาในตัวเอง ให้คนอื่นเชื่อมั่นได้ว่าเราพูดจริงทำจริง และต้องเป็นคนที่รักษาเวลาด้วย รักษาคำพูดด้วย

ธีรดา : สร้างความเชื่อถือด้วยใช้ไหมคะ

พ่อชอบ : สร้างความเชื่อถือ สร้างความศรัทธา ถ้าไม่มั่นใจไม่ต้องพูดออกมาเลย

ธีรดา : แสดงว่าศีลธรรม พ่อเน้นผู้นำใช้หรือเปล่า

พ่อชอบ : ทุกคนเลย โดยเฉพาะผู้นำนี้แหละตัวสำคัญ อย่าหลงผลประโยชน์ จบงานนั้น เพราะว่า เคยมีประสบการณ์ เรื่องศีลธรรม เรื่องหลักขัดแย้งกันเอง แล้วก็ขัดแย้งกันเรื่องผลประโยชน์ ไม่ใช่ตัวอย่างเช่นนายโสว งานป่าดงเค็งเป็นกรรมการการเงินแล้วพากันไปเบิกเงิน 4 คน มาใช้ตามลำพัง โดยไม่เกี่ยวกับชาวบ้าน ที่มีลูก หลาน พระสงฆ์มาร่วมงานทั้งหมด แทนที่จะใช้เงินทุกบาททุกสตางค์ชี้แจง สามารถชี้แจง และให้ข้อมูลแก่ชาวบ้าน ที่เขามาร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ได้ กลับเอามาใช้ส่วนตัว ไม่คิดว่าลูก หลาน จะอยู่อย่างไร ผู้เฒ่าผู้แก่ พระสงฆ์ จะอยู่อย่างไร คนที่เข้าร่วมกิจกรรม แบบไม่รู้เรื่องอะไรเลย นี่คือ ปัญหา ไม่มีการชี้แจง และ เรื่องเงินที่เอามาใช้ไม่ได้ใช้เพื่อสาธารณะ ไม่ได้ใช้เพื่อสังคม หรืองานส่วนรวม เอามาใช้ประโยชน์ส่วนตัว ทั้ง ๆ ที่ตัวเองเป็นผู้นำที่จะจัดสร้างองค์กร ที่จะสร้างคุณค่าให้ตัวเองเกิดความเชื่อถือของสังคม กลับมาทำด้านตัวเอง

ธีรดา : แสดงว่าเอาเงินมาทำลายตัวเองใช้ไหม

พ่อชอบ : นี่คือผลประโยชน์ทำลายตัวเอง เพราะฉะนั้นอยากให้เน้นเรื่องนี้ เรื่องศีลธรรม อยากให้มันอยู่ในขอบเขตของบทบาทของมันเอง อย่าหลงผลประโยชน์ เพราะว่าเราต้องดูให้แน่ อีกอย่างเราต้องไตร่ตรองก่อนว่ากระแสมีความกดดันเข้ามาหาเราไหม เช่นนับตั้งแต่ตั้งจะวาจาเป็นต้นไป ไม่ได้เกี่ยวกับตัวเงิน แต่ตั้งจะวาจาที่เราให้ไว้แหละ ถ้าเราพูดอย่างทำอย่าง ตกลงจบ ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ผลที่ตามมาคือความแตกสลายขาดความเชื่อมั่นอีกด้วย

ธีรดา : เรื่องพลังทางปัญญาช่วยพูดให้ฟังหน่อยคะ

พ่อชอบ : พลังทางปัญญาคือสมมติว่า หมายความว่าเราลงพื้นที่ใช้ไหม เราต้องเปิดเวที เสรีเลย ให้ระดมความคิด ระดมภูมิปัญญา ผู้ที่ไม่อยู่ไม่ต้องอ้อมค้อม ให้ปล่อยออกมาตามอัธยาศัยของตนเอง ว่าวัตถุประสงค์จริง ๆ แล้วต้องการอย่างไร ให้เป็นไปอย่างไร สมมุติว่างานตุตทราย ถ้ามีการคัดค้านเขาจริง ๆ หรือเปล่า หรือพูดเฉพาะที่นี้ หลังจากนั้นไปก็พูดอีกอย่างหนึ่ง มันก็ขัดกับ

คือธรรมแล้ว สัจจะวาจาเป็นของสำคัญเราต้องขยายไปด้วย เพื่อประกอบกันไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่
มันชัดเจนขึ้น พลังทางปัญญานั้นเป็นตัวสำคัญที่จะทำให้เรา ถ้าเราใช้เป็นก็จะเป็นประโยชน์กับเรา
ถ้าใช้ไม่เป็นก็จะกลับมาทำร้ายเรา เพราะว่าคนส่วนใหญ่ถ้าเขาเข้ามาเสนอหน้าครั้งแรก ถ้าเข้ามาหา
เราจะตีบางคน ถ้าคนซื่อจะพูดตรง ๆ ถ้าบางคนมีลูกล่อลูกชน จะมาพูดอย่างหนึ่ง เมื่อออกไปอยู่
กับเราก็จะพูดอีกอย่างหนึ่ง นี่คือคนมีหลายจำพวก เพราะฉะนั้น เราจึงเปิดเวทีกว้าง ให้เขาใช้ฐาน
คุณพินิจออกจากใจจริงของเขาเอง เราเป็นเพียงผู้เสนอหัวข้อ นี่คือเรื่องพลังทางปัญญา

ธีรดา : ให้หลาย ๆ คนได้มีส่วนร่วม

พ่อชอบ : ใช่ เมื่อเราเริ่มหยังปัญญาของชุมชนได้แล้วว่ากระแสขึ้นมามากแล้ว มากกว่าเรา
มาสรุปได้ว่ามันมากกว่า หรือน้อยกว่า ส่วนที่ไม่พอใจในงานนั้น ๆ มันมีน้อยกว่ากำลังที่มันเห็นชอบ
กับเรามากกว่าใช้ปัญญาร่วมกันมากกว่า เรามาเริ่มจัดตั้งองค์กรไว้

ธีรดา : แสดงว่าพอเราเริ่มระดมคนรู้ใจ พี่น้องมั่งแล้ว การประเมินคือเราต้องมาประเมินเอง
เพื่อพัฒนาขึ้นไป

พ่อชอบ : ต้องประเมิน ประเมินได้แล้วรีบเข้าพื้นที่ มาจัดตั้งองค์กร เราจะจัดตั้งองค์กรแบบ
ไหนละ มันถึงจะเกิดพลังนี้ตัวสำคัญ

ธีรดา : เราต้องดูสถานการณ์

พ่อชอบ : ใช่ เราต้องดูสถานการณ์ ว่าองค์กรนั้นอยู่ลักษณะใดแบบใด ในการจัดตั้งขึ้นมา
ถ้ามีการจัดตั้งองค์กรแบบซ้ำซ้อน มันก็จะทำให้กระแสทางสังคมวุ่นวาย ไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจ เรา
ต้องจัดตั้งองค์กรชนิดใด เราก็ตั้งชนิดนั้นไปเลย พยายามอย่าให้ซ้ำซ้อน

ธีรดา : ซ้ำซ้อนหมายความว่าอย่างไร

พ่อชอบ : ซ้ำซ้อนยกตัวอย่างเช่น เตียวมีโครงการพอช. เอช โครงการนาร่อง โครงการป่า
ชุมชน หรือโครงการต่าง ๆ มันต้องเข้าใจอยู่แล้ว โครงการนาร่อง โครงการพอช. ของไหน ที่ออก
ไปนี้ ทำให้พลังมวลชนไขว้เขว ไม่ว่าจะไปฝ่ายไหน ไม่รู้จะอยู่ฝ่ายไหน กับเรื่องการจัดตั้งการป่า นี้ก็
เป็นเรื่องเกี่ยวกับองค์กรทรัพยากรใช้ไหมละ มันทำให้ชุมชนไขว้เขว คือไม่มั่นใจในการทำงาน
อยากให้รวมปัญหา หมายความว่า เช่นองค์กรเดียว แต่ว่าให้ทำหลาย ๆ ปัญหา ถ้าเราไม่รวม
ปัญหา ก็รวมตัวคนไม่ได้

ธีรดา : คืออย่างนี้พ่อ พวกเรามีหลายความคิด ก่อนลงมา ค่อยกันแล้วว่าทำอย่างไรเราถึง
สร้างพลังชุมชน ให้สามารถขับเคลื่อน อันนี้เป็นวัตถุประสงค์หลักเลย ตัวเล่มเองเป็นคนผลักดัน
เรื่องนี้อย่างมาก ชวนน้องทั้งหมดที่ทำงาน โซติ เกมส์ ว่าเรายามาแยกพี่น้อง แยกพี่น้องไม่ได้
เพราะว่าพี่น้องมีสิ่งสัมพันธ์อยู่ทุกเรื่อง แต่เรามาแยกกันเอง เราคุย ไม่ใช่คุย วิเคราะห์กันหลายครั้ง
จะแยกว่าโซตินี้เป็นเรื่องป่า แล่มเป็นเรื่องไม้ได้ ทำไมโซติไปทำได้ทุกเรื่อง ก็ต้องทำแบบนี้เลย
เพราะจะทำให้องค์กร พลังองค์กรคงเค็งเคิบโตขึ้นมา เรามองเห็นว่าพี่น้องต้องใช้น้ำนะ เรามอง

เห็นป้า พี่น้องต้องใช้บ้านะ ต้องแก้ไข เราคิดอย่างนี้พอ แต่ว่า ณ วันนี้รื่อง ๆ ทำงานตามแผนคือ เอาเฉพาะสมาชิก 35 ราย เรามีความรู้สึกว่าไม่ใช่ ไม่ได้

พ่อชอบ : "มึงไปซะดี มึงเข้ารื่องๆ"

ธีรดา : เออ มันไม่ใช่ ทำอย่างไรจะให้พี่น้องสลายจุดนั้น แต่ว่ามองภาพรวมเห็นแล้ว แล้ม กับพ่อชอบคิดเหมือนกัน แต่แล้มเข้าใจว่ามันต้องใช้เวลา กับคนทำงานด้วยแล้วก็แล้มคิดว่าจุดแรก ที่พาพี่น้องไป (นาร่องฯ) มีอบเรื่องทำตุคตทราย ก็เป็นมิติหนึ่ง เพราะว่าเราปฏิเสธไม่ได้ว่าพี่น้องนาร่องเกิดจากพี่น้องป้า คน ๆ เดียวนี้แหละแต่โอกาสรับผลประโยชน์ จากตรงนั้นตรงนี้ห้ามแบ่งแยก แต่ว่าให้เห็นว่านี่คือคน ตงเค็ง คนพนมไพร นี่แหละ แล้มมีความฝอยยากเห็นตรงนี้มาก

พ่อชอบ : ความหมายก็คือว่า อยากให้มีการรวมปัญหา แต่ไม่อยากให้แยกองค์กร ไม่อยากให้แยกพลังชุมชน ถ้าแยกพลังชุมชนก็หมายความว่าแยกงานให้เขามันจะเป็นความเหลื่อมล้ำ เกิดความไขว้เขว เราชนะใน 99 วันเพราะอะไร เราต้องเอาออกมาวิเคราะห์ด้วย เพราะเรารวมปัญหาใช่ไหม ถ้า 99 วันไม่รวมปัญหา เช่นแยกตัวอย่างปากมูน ไปเฉพาะตนเองสำเร็จไหม ไม่เลย นี่แหละคือสิ่งที่เราต้องนำมาวิเคราะห์ ได้แล้วว่า การกระจายปัญหาต่อสู ตัวใครตัวมันโดยไม่รวมปัญหา ตัวนี้แหละตัวนี้ทำให้พลังมวลชนอ่อน อย่างน้อยสมมุติว่ามีร้อย สองร้อยปัญหา อย่างน้อยก็อยู่ปัญหาละคน สองคน มันเกิดพลัง 4-5 ร้อยคนไปแล้ว นี่คือการที่เราต้องเอาตัวปัญหามา ถ้าต่างคนต่างหวังผลประโยชน์ เหมือนกับที่แล้มคิด ส่วนนาร่อง ๆ ก็ทำส่วนนาร่องไป ส่วนปากก็ทำปากไป ส่วนเรื่องทรัพยากรตุคตทราย เราก็ทำไป ขออย่างเดียวอย่าแยกเหล่า นี่แหละจึงอยากเสนอว่า อยากตั้งองค์กรแบบใหม่ขึ้น อยากให้ถือว่าเป็นองค์กรรวม มันเป็นภาพรวม ยกตัวอย่างคือว่า องค์กรที่อยู่แยกสาขา แต่ว่าจริง ๆ แล้วให้มาเป็นองค์กรจุดๆเดียวกัน หลาย ๆ ชัน หลาย ๆ มารวมกัน คือ ไม่ให้มีการแบ่งแยก

ธีรดา : โครงการแล้มเป็นโครงการที่มองว่าสถานการณ์ เอ็นจีโอ เองก็ให้ความสำคัญเหมือนกัน กับตรงนี้ คือพี่น้องในพื้นที่โคดเคียว คือมันแยกกันอยู่อย่างนี้ เพียงแต่จะเอามารวมกันอย่างไร แล้มคิดว่าถ้าพ่อพูดแบบนี้ แน่แน่นอนเลยสิ่งที่เกิดการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน แล้วก็กระทำการ แล้วก็ทำการ ตกกลงว่าทำอยู่แล้ว แต่พ่อชอบต้องรับรู้ด้วยว่าทำอย่างไร

พ่อชอบ : ใช่ ต้องรับรู้ร่วมกัน ต้องให้คนในนี้รู้หมด ว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ตอนนี้ ปัญหาของเราเป็นอย่างไร คือคิดว่าจะได้ระดมกำลัง คือมีงานตรงนี้ไปช่วยหน่อยนะ วันไหน เมื่อไหร่ มันได้ไม่ตรงกันจะได้แยกกันถูก จะได้ช่วยกันพอรู้ไหมว่าสถานการณ์ที่พ่อพูดมาและแล้มกำลังพูด เป็นสถานการณ์องค์กรเคลื่อนที่ คือก่อนที่มันจะมาถึงองค์กรพี่น้อง มันจะผ่านเอ็นจีโอ คือเนื่องจากสถานการณ์โครงการนาร่อง ๆ คือมาแบบพบปะ พอมาถึงวังหาพี่น้องเลย คือแทนที่จะถามหาเครือข่ายปากก่อน ถามว่าพี่น้องใครบ้าง 35 คน ที่เป็นสมาชิกโครงการนาร่อง พี่น้องส่วนหัวเลือก มาดู มันอาจจะมีการตั้งคำถามในช่วงแรก แต่ว่าการสร้างสถานการณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มไม่

ได้สร้าง เออ เพียงถามว่าแม่ใหญ่ทำอะไรถึงไหนแล้ว กิจกรรมไปถึงไหนแล้ว กองทุนเป็นอย่างไรบ้าง รายงานให้กรรมการทราบด้วย

พ่อชอบ : จนทำให้เขาได้ถามใช้ไหม มันมีขอบขนาดไหน ไปลงพื้นที่ตอนแดงจึงทำให้ได้มีการโต้แย้งเรื่องผลประโยชน์ งบประมาณป่าดงเค็ง เอามาใช้หรือได้งบประมาณมาจากไหน กระแสนั้นเห็นทันตา นี่คือนี่ที่ชาวบ้านยังไม่เข้าใจ ยังมีการเสียความรู้สึก เข้าใจผิดเป็นอย่างมาก เพราะว่าทุกคนไม่มีพรอกไม่หวัง ผลประโยชน์ ทุกคนต่างสร้างผลประโยชน์กันทั้งนั้น แต่ว่าประโยชน์นั้นหรือปัญหานั้น อาจจะแตกต่าง มันทำร่วมกันไม่ได้เป็นบางอย่าง นอกจากนั้นสัก แต่ว่าเราลงพื้นที่แล้วทำอะไรเราจะเชื่อมสัมพันธ์ เอากำลังตัวนี้มาช่วยตรงนี้ ตรงนั้นได้ คือการประสานงานระหว่างว่า ส่วนนี้เขาทำไปถึงไหนแล้วนะ ส่วนนั้นเขาทำไปถึงไหนแล้วนะ ก่อนเขาจะไปตรงนั้นต้องมาช่วยตรงนี้ก่อน เพราะว่าต่างฝ่ายต่างก็ต้องช่วยเหลือกัน ถ้าไม่รู้เขารู้เราก็จบไม่ติดไปอยู่กับใคร

ธีรดา : แยกเป็นกลุ่มนี้ คือการภารกิจเฉย ๆ ใช้ไหม กลุ่มนี้พ่อใหญ่สาไป กลุ่มนี้พ่อไปอะไรแบบนี้ แต่ว่ารายงานคนกลุ่มนี้ดูแล

พ่อชอบ : พูดย่อย ๆ เลยคือแต่ละต้องรู้หมดทุกอย่าง ของปัญหาแต่ละจุด ต้องรายงานเข้ามาหาเรา(พ่อชอบ)

ธีรดา : หาพ่อชอบด้วยเราต้องทำงานร่วมกับพ่อ มันตรงใจแต่เลย แต่มอยากหาชาวบ้านที่คิดเหมือนเรา แต่ล้มพยายามคือกระบวนการผลักดันของเอ็นจีโอ จะไม่เป็นจริงถ้าชาวบ้านไม่มีส่วนร่วม

พ่อชอบ : นี่มันไม่ใช่เอาวิชาการมาพูด

ธีรดา : เอาความจริงเลยแหละ

พ่อชอบ : เออ ใช่เอาความจริง ยกตัวอย่างเช่นในกรณี เช่นผู้ต้องหาเป็นอย่างไรถึงไม่มีการเข้าร่วมสู้อย่างแข็งแกร่ง มีฝีมือลายมือก็เพราะว่าเรื่องการประชุมการทำงาน การจัดตั้งองค์กร หรือการระดมการจัดกิจกรรมอยากให้เป็นอย่างนี้ คือเราจัดกิจกรรมขึ้นมาวัตถุประสงค์คืออะไร ระบุลงไปเลย พ่อเราได้วัตถุประสงค์แล้ว เราก็มาดำเนินงานของเรา เมื่อดำเนินงานเสร็จแล้ว ในขณะนั้นถ้าเราสามารถทำรายรับรายจ่ายได้ เราควรเสนอต่อชุมชน ถ้าเราสามารถทำกัน แต่ถ้าไม่ทันเราต้องไปขยายทางหอกระจายข่าวแต่ละหมู่บ้านว่าว่างงบประมาณได้เท่านี้ใช้ไปเท่านี้ให้คนในชุมชนเขาได้รู้ว่า เขามีอำนาจมีส่วนร่วม ว่าได้รับผลประโยชน์ เท่านี้เท่านั้น และแจ้งงบว่ากิจกรรมนี้ใช้เงินไปหมดเท่านี้เท่านี้ นี่ยากให้ลงมาชัดเจน

ธีรดา : พร้อมทั้งจะทำตามความฝันของพ่อนะ ถ้าเป็นไปได้แบบนั้นก็ดี

พ่อชอบ : เข้าใจ สร้างงานง่ายด้วย พูดอะไรก็พูดไปเลย เขาจะได้ไม่ต้องตำหนิ เราได้เพราะตัวนี้มันจะเข้าหมวดศีลธรรม

ธีรดา : หนูอยากถามพ่อแบบนี้คือแล้มนึกเห็นว่าเวลาพ่อชอบพูด พี่น้องจะเชื่อฟังคือพี่น้องถ้า ยกพ่อชอบขึ้นมากะทำการอย่างใดอย่างหนึ่งพ่อจะยอมไหม เพราะว่า ณ วันนี้ จะหาผู้นำทางพนมไพร พ่อก็เป็นผู้นำคนหนึ่งแต่ว่ามันถูก ความรู้สึกแล้มนึกไม่หนักหนากับใครคนใดคนหนึ่ง ว่าไม่หนักอาจไม่เป็นคำตอบที่มันไม่เห็นหลัก ๆ ที่แบบว่าพ่อชอบลุกขึ้นมาพูดแล้วบ้านคอนแดง บ้านพนมไพร ไม่พอใจ แล้มนึกว่าเราต้องสร้างผู้นำแบบนี้ ขึ้นมาเหมือนกัน

พ่อชอบ : มันสร้างไม่ได้ซื่อนี้เพราะอะไร จริงอยู่ การหนุนเสริมเราไม่แข็ง ก่อนที่แกนนำจะแข็งตัวได้ต้องมีกำลังหนุนเสริม หนุนเสริมคือขยายผล ลงพื้นที่และชี้แนะว่าตัวนั้นต้องชูประเด็นขึ้นไป เพื่อยกย่ององค์กรชุมชนของเราหรือผู้นำชุมชนของเรา ไปในลักษณะที่ให้ข้อมูลชัดเจน ให้เป็นภาพที่เห็นว่า ผลประโยชน์ได้ยังไง เสียประโยชน์ยังงบบ้าง หรือต่อเมื่อร่วมกันต่อสู้อยู่เป็นลักษณะใด เราต้องอ้างผลประโยชน์เป็นการชูประเด็น และทำให้กระแสทางสังคมเข้าใจ เรื่องกิจกรรมแต่ละครั้งแต่ละคราวเราพยายามชี้แจงให้ผู้นำชุมชนได้เข้าใจ ว่าเรามีทัศนคติที่เป็นผู้นำในท้องถิ่นท้องถิ่น เราสมควรที่จะไว้วางใจ ว่าไม่ปล่อยปละละเลยพี่น้อง ไม่ได้ทำเพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมเท่านั้น พ่อที่จะเป็นผู้นำได้ เราต้องดูแลเอาเรื่องจริงมาพูดด้วย ว่าเราจะยกย่องกันโดยไม่มีเหตุผล โดยไม่มีข้อมูล

ธีรดา : มันต้องมีรูปธรรม

พ่อชอบ : ใช่ ต้องมีรูปธรรมในการยกย่องหรือการสร้างคนต้องดูวัตถุประสงค์ดูภาพต้องให้มันเป็นจริง เพียงแต่ว่าสาเหตุที่ป่าดงเค็งกำลังอ่อนลง เพราะว่าเขาได้กินมาแล้ว ได้ใช้ผลประโยชน์แล้วนี่คือปัญหาที่ว่ากำลังมันอ่อนตัวแล้วถ้าเรารุกเข้าไปชี้แนะ เราเริ่มดำเนินกิจการของเราหลาย ๆ ส่วน เช่น ปัญหาปากท้อง เข้ามาเป็นตัวตั้งในพื้นที่ของเรา เช่นเรื่องการจัดการน้ำตัวไหนที่มันสามารถสร้างพลังทางชุมชนได้ และมันเป็นประโยชน์ต่อเขาเราต้องหยิบเอาตัวนั้นมาเพื่อสร้างให้คนมีจิตสำนึก และรู้ว่าเราสมควรที่จะให้ความร่วมมือเพราะมันมีส่วนร่วมด้วยเราหาศาล เพราะเป็นปัญหาปากท้อง มันต้องชูประเด็น ไม่ใช่ว่าจะอยู่จุด ๆ เดียว ต้องไปหลาย ๆ จุด การมองคนต้องมองในลักษณะที่ว่าการต่อสู้เราไม่ได้มีเป้าหมายที่ สมมติว่าทำอะไรถึงมันจะขับเคลื่อนไปได้ ถ้างานสำเร็จแล้ว งานอื่นปัญหาอื่นมันหมดไม่เป็น เพราะฉะนั้นปัญหาทำให้คนฉลาด

ธีรดา : แล้มนึกว่าองค์กรเราต้องเข้มแข็ง เพราะปัญหามันมีมาตลอด มายังไงองค์กรตกไว้ได้ใช่ไหม

พ่อชอบ : ต่อไปมันไม่ใช่เฉพาะที่ตามมูมมอม ถ้าเรื่องหลักก็คือเรื่องการจัดการทรัพยากรป่า ทรัพยากรป่าไม่ให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้จริง ๆ ลำดับแรกพอเรายืนได้ ต่อไปมันจะเกี่ยวเนื่องกันว่าเราต้องดูแลหรือพิทักษ์รอบข้างว่าจะเกิดอะไรขึ้น เมื่อเห็นแก่เขาและเรา เราดูว่าเรามีปัญหาเรื่องปากท้อง เรื่องน้ำมันทำให้ชาวบ้าน.....

บันทึกการประชุมพิจารณาแผนงานงบประมาณฟื้นฟูป่าดงเค็งประจำปี พ.ศ. 2546
วันที่ 17 มิถุนายน 2546

ณ องค์การบริหารส่วนตำบลชานูวรรณ อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด

เริ่มประชุม 10.00 น. ปิดประชุม 13.00 น.

วาระการประชุม

1. พิจารณาแผนการฟื้นฟูป่าดงเค็ง
2. พิจารณาการใช้งบประมาณฟื้นฟูป่าดงเค็งปี 2546

ผู้เข้าร่วมการประชุม

- ปลัดอำเภอพนมไพร
- สำนักงานป่าไม้ จ. ร้อยเอ็ด
- สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลชานูวรรณ
- เจ้าหน้าที่สถานีตำรวจ อ. พนมไพร
- ผู้ใหญ่บ้านเครือข่ายป่าชุมชนดงเค็ง
- ตัวแทนกลุ่มอนุรักษ์ป่าดงเค็ง
- เจ้าหน้าที่โครงการป่าชุมชน
- ที่ปรึกษาศูนย์ศึกษาคนจน

1. เรื่องเดิม

1.1 แผนการฟื้นฟูป่าดงเค็ง ดำเนินงานตามมติ ครม. วันที่ 19 มกราคม 2542 เนื้อที่ 2,857 ไร่ เป็นเงิน 8,571,000 บาท แต่เป็นการอนุมัติเงินงบประมาณภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ปี พ.ศ. 2535 ซึ่งหลักการดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่

1.2 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการแผน 4 คน ประกอบด้วยผู้แทนสำนักงานป่าไม้จังหวัดร้อยเอ็ด 2 คน (นายทรงพล กิตติไชยณ์, นายเชิดวงศ์ บัวเบิก) ตัวแทนชุมชน 1 คน (นายไสว มาลัย) ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลชานูวรรณ 1 คน (นายวิฑูรย์ บุตรโรจน์) แต่มติของคณะกรรมการเครือข่ายองค์กรชาวบ้านป่าชุมชน ดงเค็งไม่เห็นชอบด้วย จึงมีการนำเสนอแผนของกลุ่มอนุรักษ์ป่าดงเค็ง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีมติเห็นชอบเมื่อ วันที่ 17 มีนาคม 2545

ส่วนที่ ๓ กลุ่มน้ำมุน

NE3 : ลุ่มน้ำมูล

รายงานความก้าวหน้า

1 – 5

เอกสารภาคผนวก

1) ประชุมนักวิจัยชาวบ้านเขื่อนห้วยนา	1 – 12
2) ประชุมวิจัยไทบ้านราศีไศล	13 – 14
3) เวทีนำเสนอผลการวิจัยไทบ้านราศีไศล ครั้งที่ 1	15 – 16
4) ประชุมบ้านหนองแค (ห้วยนา)	17 – 18
5) ประชุมบ้านโนนสัง (ห้วยนา)	19 – 20
6) ประชุมบ้านโพนทราย (ห้วยนา)	21 – 24
7) ประชุมบ้านนาแปะ	25 – 27
8) ประชุมบ้านโด่งไต้น	28 – 29
9) ประชุมบ้านเมืองคง	30 – 31
10) ผลการศึกษาดูงาน	32 – 35
11) ประชุมองค์กรที่ปรึกษา	36 – 37

ส่วนที่ ๔ ภูสีฐาน

NE 4 : ฐีสึฐาน

รายงานความก้าวหน้า

1 – 4

เอกสารภาคผนวก

1) บทเรียนเตรือถ่ายองค์กรชาวบ้านป่าไม้ที่ตึนยีสาน	1 – 3
2) รายงานการอบรมการทำปุ๋ยหมัก	4 – 5
3) รายงานผลการประชุมแลกเปลียนชุมชน-นโยบาย	6 – 21
4) รายงานการประชุมประจำเตือนเมษายน 2546	22 – 24
5) รายงานการประชุมประจำเตือนพฤษภาคม 2546	25 – 29
6) รายงานการประชุมประจำเตือนมิถุนายน 2546	30 – 37

รายงานความก้าวหน้า
โครงการสิทธิชุมชนศึกษา กรณีป่าภูสีฐาน
(เมษายน – มิถุนายน 2546)

สถานการณ์ของชุมชนในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นช่วงเวลาที่ชาวบ้านอพยพออกจากพื้นที่เพื่อทำงานรับจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานใช้แรงงาน ปัจจุบันมีการอพยพกลับมาอยู่ในชุมชนแล้ว จำนวน 4 ครอบครัว เพื่อเตรียมทำการผลิตตามฤดูกาล และมีบางส่วนยังคงปักหลักทำงานนอกพื้นที่ จำนวน 5 ครอบครัว ซึ่งสาเหตุที่ยังไม่กลับภูมิลำเนาเพราะฝนทิ้งช่วงและบางครอบครัวมีหนี้สินที่เกิดจากการซื้อสินค้าผ่อนส่ง จำเป็นต้องทำงานหาเงิน เพื่อชำระหนี้ต่าง ๆ คนที่อยู่ในชุมชนก็มีการทำมาหากิน ในชุมชนเป็นปกติ แต่ก็มีปรากฏการณ์ที่ชาวบ้าน จำนวน 2 ครอบครัวอพยพออกจากชุมชน เนื่องจากต้องการย้ายไปอยู่พื้นที่ที่มีความมั่นคง และไม่มีความขัดแย้งเรื่องที่ดิน ซึ่งจากกรณีที่มีชาวบ้านอพยพออกจากหมู่บ้านทำให้เกิดพื้นที่ว่างเปล่า และมีคนในชุมชนพยายามเข้าไปใช้ประโยชน์ และยังมีกรณีเข้าไปบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่าใหม่ ซึ่งทางคณะกรรมการของชุมชนไม่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาได้ ทำให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาจัดการนำป้ายห้ามเข้าไปทำประโยชน์มาปัก เพื่อป้องกันคนในชุมชนเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินผืนนั้น แต่ชุมชนมีข้อตกลงและเสนอว่า ที่ดินของผู้อพยพออกจากชุมชนจะตกเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของชุมชน ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ต้องการนำไปปลูกป่าทดแทน แต่ในความคิดของชาวบ้านและเป็นข้อตกลงร่วมกันว่าจะประสานงานกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เพื่อใช้ประโยชน์ของพื้นที่เหล่านี้ในการปลูกพืช ไม้ผลหรือใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวมอื่น ๆ และเป็นสมบัติของชุมชนต่อไป (เอกสารภาคผนวก ๔ - ๖)

สถานการณ์การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ที่ผ่านมามีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนสถานการณ์ชุมชน ที่บ้านแพง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร มีประชาชนตัวแทนชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมประมาณ 60 คน ซึ่งเนื้อหาในการจัดเวทีเป็นการแลกเปลี่ยนปัญหาของชุมชนรอบป่าภูสีฐาน และ นำเสนอสถานการณ์ในระดับนโยบายที่มีความสัมพันธ์กับชุมชน และมีวิทยากรมาวิเคราะห์แนวโน้มการพัฒนาของรัฐที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอนุรักษ์ ซึ่งจากการดำเนินกิจกรรมทำให้ชาวบ้านได้รู้จัก และเรียนรู้ปัญหาซึ่งกันและกันมากขึ้น

ส่วนสถานการณ์ด้านความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านรอบป่าพบว่าเจ้าหน้าที่ป่าไม้ร่วมมือกับตำรวจชายแดน เข้ามาข่มขู่ จับได้ และ จับกุมชาวบ้าน ที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในเขตป่าในลักษณะ สร้างกระท่อม ,เถียงนา ,เถียงวัว ,ทำกิน เขตป่าบริเวณดงหนองไฮ ค.บ้านเหล่า อ.คำชะอี จ.มุกดาหาร ซึ่งเคยเป็นพื้นที่ทำประโยชน์ของชาวบ้านก่อนที่จะมีการประกาศเขตอนุรักษ์ ทำให้ชาวบ้านเกิดความหวาดกลัว บางคนไม่กล้าเข้าป่าหากินเหมือนเดิม และไม่กล้ารวมกลุ่มกันอย่างเปิดเผย

1.3 พัฒนาการใช้สิทธิของชุมชน

จากเหตุการณ์ที่มีชาวบ้านอพยพออก 2 ครอบครัว ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ นำป้ายห้ามเข้าไปทำประโยชน์ มีฉะนั้นจะดำเนินการตามกฎหมายข้อห้ามบุกรุกป่าอนุรักษ์ ซึ่งขัดแย้งกับระบบการจัดการในชุมชน ซึ่งกำหนดให้ ที่ดินของผู้อพยพเป็นสมบัติร่วมกันของชุมชน เป็นสิทธิของชาวบ้านที่จะกำหนดการใช้ประโยชน์ จึงมีการเข้าไปเจรจาดูเรื่องกับทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ระดับล่างที่มาดำเนินการ ซึ่งก็ไม่สามารถหาข้อยุติได้ เนื่องจากทางเจ้าหน้าที่อ้างกฎหมาย อ้างคำสั่งของหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งพบว่าหากถูกเพิกถอนหรือเจรจาแล้ว อาจนำไปสู่ความรุนแรงได้ เนื่องจากต่างฝ่ายต่างมีจุดยืนที่แตกต่างกัน

จึงเห็นว่าเราควรจัดกิจกรรมในเชิงบวกขึ้นมา เช่นบวชป่าหรือปลูกป่า ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่เสียประโยชน์ และชาวบ้านก็ต้องการทำอยู่แล้ว และถือเป็นโอกาสในการพูดคุย สร้างข้อตกลงกัน ที่จะสามารถนำไปสู่การมีอำนาจของชุมชนในการมีส่วนร่วม ในการจัดการทรัพยากร คือที่ดินของผู้อพยพผืนนั้นได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับคนในชุมชนด้วย มีฉะนั้นทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ก็จะนำดินดินเปิดมาปลูก ซึ่งไม่สามารถกินได้ แต่ถ้าหากเราสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการเจรจาได้ ทางเจ้าหน้าที่อาจจะตกลงก็ได้ ในทางออกที่ทั้งสองฝ่ายไม่เสียจุดยืนมากนัก

ในระยะนี้พยายามจัดกิจกรรมเพื่อเป็นโอกาสไปพูดคุยกับพี่น้องเครือข่าย โดยยึดกลุ่มที่มีปัญหาเรื่องป่าไม้ที่ดิน แต่เนื่องจากสถานการณ์ทางกลุ่มเป้าหมาย ได้ประสบปัญหาเฉพาะหน้า เกี่ยวกับการจับกุม ช่มชู้ ซึ่งการเก็บข้อมูลจึงเป็นลักษณะนอกแผน ไม่ได้ทำกิจกรรมตามกระบวนการตามขั้นตอน โดยช่วงนี้ได้ประสานกับชาวบ้าน บ้านเหล่า บ้านม่วง บ้านแพง บ้านแมด ตำบลบ้านเหล่า อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นบ้านที่อยู่ใกล้กับเขตป่า เข้าไปใช้ประโยชน์ในเขตป่าค่อนข้างสูง เช่นการนำสัตว์ไปเลี้ยง การหาอยู่หากินและบางกลุ่มทำเป็นที่ทำกินด้วย จากฐานการใช้ประโยชน์ทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวนี้ ชาวบ้านไม่ได้เชื่อมเป็นกลุ่มพลัดเดียวกัน เนื่องจากทางกลุ่มหนึ่งคิดว่า มีป่าไว้แค่เอาไว้เลี้ยงสัตว์ หาอยู่หากินก็เพียงพอ ไม่น่าที่จะขึ้นไปทำกิน แม้ว่าอยู่จะทำกินมานานแล้วก็ตาม น่าจะปล่อยให้ป่าฟื้นแล้วเราใช้ประโยชน์ทางอ้อม (เอกสารภาคผนวก ๓)

2. กระบวนการเรียนรู้ชุมชน

จากการประเมินกิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกับชุมชน หรือผู้นำชุมชนได้มีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกนั้น จะสังเกตเห็นว่า เนื้อหาในการสร้างความเข้าใจแก่ผู้นำจะเน้นหนักที่เรื่องของนโยบายที่เข้ามากกระทบกับชุมชนในภาพรวม และ ผู้นำชุมชนสามารถที่จะอธิบายความสัมพันธ์ได้บ้าง แต่การอธิบายให้ถึงปัญหภายในชุมชนที่จะสามารถสร้างจิตสำนึกโดยรวมของชุมชนนั้นยังไม่สามารถอธิบายให้เห็นเป็นรูปธรรมได้

ฉะนั้นกระบวนการเรียนรู้ที่เจ้าหน้าที่และโครงการจะต้องดำเนินการโดยเร็ว คือ การสร้างจิตสำนึกร่วมในชุมชนให้เกิดขึ้น ซึ่งต้องอาศัยการวิเคราะห์ชุมชนร่วมกันทั้งเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน หรือผู้มีประสบการณ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เน้นถึงการปฏิบัติในพื้นที่มากกว่าการสร้างกระบวนการเรียนรู้ภายนอก

ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมา น่าจะได้นำมาวางแผนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของครอบครัว แก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพของชุมชน ซึ่งอาจจะไม่ใช่คำตอบที่นโยบายอย่างเดียว ฉะนั้นแนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในระยะต่อไป คือ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ตนเองภายในชุมชนมากที่สุด ซึ่งอาจจะเริ่มต้นจากเด็ก เยาวชน หรือ ผู้นำในชุมชน ดำเนินการร่วมกัน

3. ปัญหาอุปสรรคในการทำงานที่ผ่านมา

3.1 ความพร้อมของทีมผู้นำในชุมชนยังไม่ดีพอ เนื่องจากประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และความสามารถในการตั้งประเด็นและการคิดค้นโจทย์งานวิจัย

3.2งบประมาณไม่ต่อเนื่อง จึงไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามแผนได้ มีการปรับเปลี่ยนบ่อยๆ สร้างความเบื่อบั่นทอนให้ชุมชน

4. แนวทางแก้ไขปัญหา

4.1 ลดขนาดกลุ่มให้เล็กลง ในการสร้างคนเรียนรู้ร่วม และค้นหากลุ่มอื่นๆในชุมชน ขึ้นมาแทน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มเด็กนักเรียนประถมศึกษา

4.2 ทำความเข้าใจกับชุมชนถึงข้อจำกัด และหาแหล่งงบประมาณสำรองจ่าย

4.3 สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม

รายงานการ
สรุปบทเรียนองค์กรชาวบ้านป่าไม้ที่ดินอีสานในการจัดการทรัพยากร
วันที่ 29 – 31 มกราคม 2546
ณ อาคารโถงบ้านดอนแดง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

กำหนดการ

29 มกราคม 2546

9.00 น. – ทบทวนยุทธศาสตร์

โดย คุณปราโมทย์ ผลภิญโญ และ คุณพิพัฒน์ชัย พิมพ์หิน

10.00 น. – ประเมินสถานการณ์ทางสังคม

โดย อาจารย์สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ และ คุณสุวิทย์ วัดหนู

12.00 น. – รับประทานอาหารเที่ยง / พักผ่อน

14.00 น. - แลกเปลี่ยนกลุ่มย่อยประเมินการดำเนินงานขององค์กรชาวบ้าน

18.00 น. – รับประทานอาหารเย็น / พักผ่อน

30 มกราคม 2546

9.00 น. – นำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย / แลกเปลี่ยน

12.00 น. – รับประทานอาหารเที่ยง / พักผ่อน

14.00 น. – นำเสนอผลการประเมินองค์กรชาวบ้านและวิเคราะห์องค์กรชาวบ้าน

โดยอาจารย์บัญญัติ แก้วส่อง และ อาจารย์เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมณ์

18.00 น. – รับประทานอาหาร / พักผ่อน

31 มกราคม 2546

9.00 น. – นำเสนอมุมมองประสบการณ์แกนนำชาวบ้าน

11.00 น. – สรุปยุทธศาสตร์องค์กรชาวบ้าน / ปิดการสัมมนา

สรุปเนื้อหา

1. ทบทวนยุทธศาสตร์ ซึ่งในอดีตองค์กรชาวบ้านที่จัดตั้งขึ้นมียุทธศาสตร์ คือ

1.1 การจัดตั้งองค์กรจัดชาวบ้านแล้วหนุนเสริม

1.2 การสร้างเครือข่ายพันธมิตร

1.3 การผลักดันนโยบายรัฐให้มาเอื้อต่อชุมชน

2. เรื่องการประเมินสถานการณ์ทางสังคม

2.1 ภายใต้การทำงานของรัฐบาล ทักษิณ ซึ่งใช้นโยบายเอาใจคนเรียกว่า "นโยบายประชานิยม" มีโครงการที่สร้างภาพทำเพื่อคนจน เช่น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ การพักการชำระหนี้เกษตรกร หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ธนาคารคนจน 30 บาทรักษาทุกโรค และล่าสุด คือ การแปลงสินทรัพย์เป็นทุนและบ้านคนจน ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่สามารถสร้างการยอมรับจากคนชั้นกลางและชนบท การเคลื่อนไหวของชาวไร่ชาวนา ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ใช้เงินจำนวนมากในการวางแผนนโยบายสาธารณะตามแนวคิดเสรีนิยม ภายใต้ลัทธิทุนนิยมที่เน้นการใช้เงินเป็นหลัก มีมุมมองในเรื่องทุนและกำไร โดยขาดการให้ความสำคัญกับประเด็นอื่นๆ

2.2 ภายใต้วิธีการทำงานแบบเบ็ดเสร็จของรัฐบาลปัจจุบัน ที่เรียกว่า "workshop" โดยไม่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้วิธีการหีบยื่นและสั่งการโดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมแบบฉาบฉวยเพื่อสร้างความชอบธรรมในการดำเนินนโยบาย ซึ่งเป็นวิธีการการบริหารธุรกิจเอกชนซึ่งเน้นประสิทธิภาพและกำไรสูงสุด จะเป็นการทำลายความเข้มแข็งของสังคมในระยะยาว

2.3 การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน ถูกรัฐบาลแยกส่วน แบ่งแยก ทำลายความชอบธรรมและโดดเดี่ยวให้กลายเป็นคนส่วนน้อย ด้วยเนื่องจากรัฐบาลทุนสามารถยึดกุมสื่อ และใช้เป็นกระบอกเสียงของรัฐบาลสร้างภาพ

3. สถานภาพองค์กรชาวบ้าน

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลให้องค์กรชาวบ้านอ่อนตัวลง

3.1.1 จากนโยบายรัฐ

- การเข้ามาแทรกแซง แยกมวลชน
- เรื่องกองทุน และ เงิน ทุนต่างๆที่เข้าไปในชุมชนทำให้ชาวบ้านหมกมุ่นแต่เรื่อง การเขียนโครงการ และ แกนนำที่สำคัญถูกชักจูงเข้าไปในกลไกบริหารทุน
- นโยบายประชานิยมทำให้ชาวบ้านวิเคราะห์ไม่ถึงตามไม่ทัน
- การไม่แก้ปัญหาของฝ่ายรัฐ ผ่วงเวลา ตั้งกรรมการไม่ตัดสินใจ

3.1.2 เงื่อนไขภายใน

- กลุ่มที่ได้ที่ดินแล้วก็มุ่งในการฟื้นฟูอาชีพการทำกินจึงไม่ได้ออกมาเคลื่อนไหว
 - ความขัดแย้งเรื่องการจัดระเบียบชนทำให้เกิดการเกี่ยงกันไม่ร่วมมือและสามัคคี
- เช่น กลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการนำร่องฯ
- ปัญหาเศรษฐกิจในครัวเรือนของแกนนำชาวบ้านและชาวบ้านทั่วไป
 - การหนุนเสริมจากพี่เลี้ยงลดความเข้มแข็งลง

4. บทเรียนองค์กรชาวบ้านอีสาน

4.1 เมื่อรัฐเปลี่ยนท่าที ชาวบ้านวิเคราะห์รัฐไม่ออก กระบวนการต่อการต่อสู้ไม่ชัดเจน ประชาชน
หลีกเลี่ยงสถานการณ์ในการต่อสู้ไม่ได้

4.2 ขาด ความต่อเนื่องในการทำงาน การทำซ้ำ การทบทวนเป้าหมาย การขยายผล กลไกที่ชัดเจน
ในการทำงาน และแนวคิดอุดมการณ์

4.3 ขบวนการต่อสู้ เคลื่อนไหว สิทธิที่ดิน ป่าชุมชน ขาดการวางแผนเศรษฐกิจ การผลิตที่ยั่งยืน ที่
สามารถยังชีพได้

4.4 ต้องรวมกันสู้สู้ขยับเดียวไม่ได้

4.5 ไม่มีกระบวนการไหนที่ได้มาดี ๆ ง่าย ๆ

5. ทิศทางการทำงานร่วม

5.1 ประเด็นปัญหา ร่วม สู้ร่วมกัน วิเคราะห์เปิดโปงสาเหตุต้นนโยบายทักษิณ สร้างแนวร่วมขยายแนว
ขบวนการต่อสู้ของคนจน

5.2 สร้างฐานสะสมความเข้มแข็งและกำลัง

- ประเมินกำลัง อยู่ที่ไหน เท่าไร
- เชื่อมผู้นำใหม่กับผู้นำเก่า พื้นที่ใหม่กับพื้นที่เก่า
- ขยายผลในพื้นที่ของตนเอง

5.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามข่าย ข้ามกลุ่มปัญหา กำหนดประเด็นเคลื่อนไหวที่เป็นเป้าใหญ่แล้วร่วมกัน
ผลักดัน

สรุป / พิมพ์
สาธิต ปรามเพ็ชร
1 กุมภาพันธ์ 2546

รายงานการจัดทำกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ
การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
วันจันทร์ที่ 10 กุมภาพันธ์ 2546
ณ บ้านโนนปากก่อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

ผู้เข้าร่วม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1.	นายเกษม พลอัม	สมาชิกชุมชน
2.	นายสุรพล ราชคำ	สมาชิกชุมชน
3.	นางสว่างจิตร์ ราชคำ	รองประธานชุมชน / อาสาวิจัย
4.	นายถวิล ไชยชนะ	สมาชิกชุมชน
5.	นายปิ ความมัน	สมาชิกชุมชน
6.	นายเลิม ชองศิริ	ประธานชุมชน
7.	นายทองดี คนตรง	กรรมการฝ่ายป่าชุมชน
8.	นายชวน ไชยปัตตา	เลขานุการชุมชน / อาสาวิจัย
9.	นางแหลม คำพันธ์ุ	สมาชิกชุมชน
10.	นางสำภา วันชา	สมาชิกชุมชน
11.	นางทองลม อุทโท	รองประธานกลุ่มออมทรัพย์
12.	นายคำณ อินไชยา	รองประธานชุมชน
13.	นายพงษ์ศักดิ์ อินไชยา	เลขานุการกลุ่มออมทรัพย์ / อาสาวิจัย
14.	นางจำปี สุวรรณวงษ์	ประธานกลุ่มออมทรัพย์
15.	นางตรี ไชยชนะ	สมาชิกชุมชน
16.	นายฝ้าย คนเชื้อ	หัวหน้าฝ่ายป่าชุมชน
17.	นางประนอม อุทวัง	สมาชิกชุมชน
18.	นายอุณ เพธิโส	ชาวบ้านบ้านแก่งนาง / วิทยากร
19.	นางน้อง	วิทยากร
20.	นายก๊วย	วิทยากร
21.	นายสาร ปรางเพชร	ผู้ช่วยนักวิจัย
22.	นายเดือน ศรีสุโพธิ์	ผู้ประสานงานกรณีป่าไม้
23.	นางสำราญ จำป่าแดง	ฝ่ายแม่บ้าน

การอบรมแบ่งเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 เวทีแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจ

ช่วงที่ 2 การทดลองปฏิบัติการจริง

ช่วงที่ 1 เวทีแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจ

สาเหตุที่ต้องต้องใช้ปุ๋ย เพื่อให้ข้าว ได้พืชผักให้งาม เนื่องจากสภาพที่ผ่านมามีชาวบ้านมีการใช้ปุ๋ยเคมีสูงหากไม่ใส่ก็ไม่ได้ผลผลิต หรือได้ปริมาณน้อย เนื่องจากคุณภาพของดินเสื่อมไม่มีธาตุอาหารในดิน จากการที่เราใช้พื้นที่ทำการเกษตรซ้ำๆ ตลอด โดยไม่ได้คืนอินทรีย์วัตถุลงสู่ดิน เช่น การทำนาข้าว เม็ดข้าวเอาไปกิน ฟ่อนข้าวเอาไปเลี้ยงวัว,ควาย หรือไม่ก็เผาทิ้ง เหลือแต่ตอข้าวที่คืนสู่ดิน และการชะล้างของน้ำ และการใช้ปุ๋ยเคมีทำให้ดินแน่นและต้องใช้มากขึ้นเป็นลำดับและทำให้ต้นทุนสูงขึ้น

การเลือกใช้วัสดุในการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยหมักมีสูตรที่หลากหลายเกษตรกรคิดค้นและทดลองหลายสูตรหลายแบบ ไม่ว่าแบบไหนมีคนทำทั้งได้ผลสำเร็จและล้มเหลว ซึ่งส่วนผสมหลัก จะมีจำพวกเศษวัสดุที่ย่อยสลาย กากน้ำตาลหรือสิ่งที่มีคุณสมบัติคล้ายกากน้ำตาล น้ำหมักชีวภาพ (จุลินทรีย์) อากาศ และน้ำ (ความชื้น) ซึ่งเราเลียนแบบสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ และในส่วนของวัสดุจำพวกซากพืชหรือซากสัตว์ควรเลือกใช้วัสดุในชุมชน เพื่อประหยัดและเป็นการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ

การใช้ปุ๋ยหมัก การใช้ปุ๋ยแบบนี้ไม่ได้ให้ผลทันตาเหมือนปุ๋ยเคมี และอาจสำเร็จหรือไม่สำเร็จขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อาจสำเร็จในคราวแรกที่ใช้หรือไม่สำเร็จ ต้องใจเย็นๆ ทดลองทำหลายๆครั้ง อย่างต่ำ่นสรุปอย่างน้อย 3 – 5 ซึ่งจะให้ผลดีระยะยาว

ช่วงที่ 2 การทดลองปฏิบัติการจริง

ได้ทดลองทำปุ๋ยหมักโดยใช้วัสดุในชุมชนโดยใช้สูตร คือ ชีววั รำ แกลบดิบ กากน้ำตาล น้ำหมัก โดยใช้ส่วนผสม ชีววัแห้ง 1 ส่วน รำ 1 ส่วน แกลบดิบ 1 ส่วน และทำน้ำหมักชีวภาพ โดยใช้ดินบอนเป็นวัสดุหลัก

รายงาน
ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์ชุมชน
๖ เมษายน ๒๕๔๖

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นเวทีในการติดตามสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของชุมชนในพื้นที่ป่าภูสีฐาน
2. เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ บทเรียน ของชุมชนต่อสถานการณ์ทางสังคม
3. เพื่อเป็นเวทีในการให้ข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมแก่คนในชุมชน
4. เพื่อสร้างความร่วมมือ และความสัมพันธ์ของเครือข่ายชาวบ้านในพื้นที่อันนำไปสู่

การทำงานร่วมกันในอนาคต

สถานที่ดำเนินงาน ณ ศาลาวัดชมภูบ้านแพง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอคำชะอี จังหวัด
มุกดาหาร

ระยะเวลาดำเนินงาน วันที่ อาทิตย์ ที่ 6 เมษายน 2546

ผู้เข้าร่วม

1. เครือข่ายชาวบ้านป่าภูสีฐาน
2. หน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรปกครองท้องถิ่นในตำบลบ้านเหล่า
3. กลุ่มพัฒนาประชาธิปไตยจังหวัดมุกดาหาร
4. องค์กรประชาชนในพื้นที่
5. องค์กรเอกชน

โดยมีผู้เข้าร่วม จำนวน 79 คน

กำหนดการ

- 9.00 น. กล่าวเปิดการประชุมโดยผู้อาวุโสในเวที
- 9.10 น. กล่าวรายงานความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการจัดงานและแนะนำองค์กรร่วม
จัดและผู้เข้าร่วม
- 9.40 น. รายงานสถานการณ์ในพื้นที่ 3 กลุ่ม
- กลุ่มตำบลบ้านเหล่า
 - บ้านโนนปากก่อ
 - บ้านแก่งนาง
- 10.30 น. นำเสนอข้อมูล ประสบการณ์ 4 กรณีปัญหา
- กรณีปัญหาป่าไม้
 - กรณีปัญหาที่ดิน
 - กรณีปัญหาแร่โปแตส
- 12.0 น. พักรับประทานอาหาร
- 13.00 น. (นำเสนอกรณีปัญหาต่อจากภาคเช้า)กรณีปัญหาเกษตรกร กับ ข้อตกลง WTO

14.00 น. ร่วมกันแลกเปลี่ยนและนำเสนอแนวทางของชุมชน
16.00 น. สรุปปิดประชุม

รายงานสถานการณ์ 3 กรณี

1. บ้านโนนป่าก่อ นำเสนอโดย นางสาวจิตรา ราชคำ

ตั้งบ้านเรือนอยู่ในภูในป่ามาเนิ่นนานได้สะกิดใจได้เคย ตั้งแต่ปี 2496 ประมาณ 50 ปี ครึ่งศตวรรษแล้ว ปัจจุบันราชการว่าอยู่ในจุดไข่แดงแปลงกระโถด ในเขตต้นน้ำ ลำธาร ต้องผลักดันออกไป เราก็อยากอยู่ อาจจะคือข้าราชการที่อยู่ไหนก็ไม่อยากย้าย ทำงานมานานก็อยากอยู่ได้ะเดิม ชาวบ้านก็เช่นกัน ถ้าจะพูดแบบกำปั้นทุบดินประเทศไทย ลาว เขมร พม่า รัฐบาลก็ยังดูแลเราเป็นคนไทยแท้ ๆ เขาก็คงให้อยู่ แต่ก่อนนั้นกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็ยิงปืนไล่กัน ปัจจุบันแบบนี้ฝั่งอาบยาพิษ หัวหน้าเขตเขาก็มาดักมือไหว้ถามไถ่ทุกข์สุข เอาผ้าห่มเอาเกลือมาฝาก สุดท้ายก็เอาป้ายห้ามบุกรุกห้ามล่าสัตว์มาปักไว้กลางหมู่บ้านตรงดินคนอพยพ พื้นน่องบ้านม่วงบ้านแมต เขาก็ปักหลักไว้ที่ดินภูไม่ได้ปักไว้ที่กลางบ้านแต่เราก็ไม่ว่าอะไรยังทำกินได้ที่นี่เขาจัดพื้นที่รองรับให้แล้วทำไมไม่ไป ที่ไม่อยากไปเนื่องจากได้ปลูกได้สร้างมาเยอะแล้ว อีกอย่างหนึ่งพื้นที่ที่เขาจัดให้อยู่บนโคก ขัดกับภูมิปัญญาของพ่อของแม่ที่เวลาดังบ้านต้องมีห้วย หนอง คลอง ไม่ใช่ไปตั้งอยู่บนหลังภูแบบนั้น เขาเรียกว่าต้องอยู่ในที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติที่เขาจัดให้มีแต่หญ้าคาป่าเลื้อยหมอบ คนที่ไปอยู่จะหาฮ้าง หาเขียด หาผักหวาน หาหน่อไม้ หาพืชน้ำก็ยังกลับมาเอาที่บ้านโนนป่าก่อ ถ้าไม่มาก็ต้องซื้อกิน น้ำไม่ไหลไฟไม่สว่างตั้งหมู่บ้านมาตั้งแต่ปี 40 เครื่องสาธารณูปโภคยังไม่ครบจะให้ไปอยู่ก็ไม่ไปกลัวถูกลอบแพ แล้วจะให้ไปอยู่ได้อย่างไรพี่น้องคงเข้าใจ เพราะคนที่ไม่ได้เข้าร่วมต่อสู้ก็จะไม่เข้าใจ ฟังแต่จากวิทยุ จากปากทางราชการ จากสื่อของรัฐ อาจเข้าใจว่าบ้านโนนป่าก่อเป็นโจรปล้นทรัพยากรจริง ๆ ไม่ใช่ในเมื่อเขากล่าวหาว่าในเขตไข่แดงแปลงกระโถด เขตต้นน้ำลำธาร ขี่เขี้ยวให้พี่น้องข้างล่างกินอาบ ไหลไปตามห้วยเห็ดห้วยบางทราย ซึ่งจริง ๆ พื้นที่ที่เขาไปตั้งใหม่น้ำก็ไหลลงห้วยเช่นกัน เขี้ยวก็ให้คนข้างล่างกินเช่นกัน ตอนนี้เราอยู่แบบใหม่อยู่แบบมิกคิกแบบแผนเช่นเดียวกับข้าราชการที่เขาปฏิรูประชาการ เราก็ไม่ใช่ไดโนเสาร์ เรามีวิทยุโทรศัพท์คนรับรู้สถานการณ์คิดว่าทำอย่างไรให้คนข้างนอกเข้าใจยอมรับได้ เราก็มีกฎกติกาชุมชน 9 ข้อ ซึ่งจะไม่พูดในรายละเอียดแต่จะสรุปเนื้อหาหลัก ๆ ให้ฟัง 1. ทะนุถนอมป่าดงพืชมงคลและน่องเมี่ยงไม่บุกรุกแนวถางป่าที่เป็นป่าดิบ ป่าพืชน้ำขึ้นหนาแน่น 2. ไม่ล่าสัตว์ ไม่ทำไม้ค้ำไม้แต่หากเรือนธาตุพังจำเป็นต้องซ่อมก็ต้องขออนุญาตทางกรรมการชาวบ้าน ว่าขอไม้ซ่อมเรือนเห็นไม้ล้มอยู่ตรงนั้นตรงนั้นก็แจ้งไปทางชาวบ้านอนุญาตพร้อมกันจึงเอาได้ มีอะไรเกิดขึ้นก็รับผิดชอบร่วมกัน บ้านอื่น ๆ รอบ ๆ ภู ล่าสัตว์ก็มีติดไม้ก็มี แต่ถ้าจับไม่ได้ไล่ไม่ทันก็รอดตัวไป ต่างจากบ้านโนนป่าก่อปลาเน่าตัวเดียวเหม็นทั้งข้อง ตอนนี้เรามีแผนจะสร้างเศรษฐกิจพึ่งตนเอง ปลูกสิ่งที่อยากกินถอนอะไรขึ้นมาก็ให้ไตกินได้ขาย แบบยกภูเขาไปไว้ในนา ไม่ใช่ยกแบบนิทานแต่เราปลูกหมากอิน

ไหนกินได้ทำไวนิดก็ไปเอามาเพาะมากล้า ในนาาก็ให้มันน้ำ ไม่มีแบคโฮไม่มีรอกโกมาขุดให้ใช้จอบ
ตราจะเข้มาขุดกันเอง สรรเสริญสละน้อย ถึงไม่ใหญ่ก็พออยู่พอกิน ดินของเราเสียไปหลายแห่ง
เราก็เชิญวิทยากรมาคุยมาสอน การฟื้นดิน ทำปุ๋ยหมักน้ำหมักทำอย่างไร วันนี้ก็ทำปุ๋ยหมักกัน
อยู่ การติดตามตักกิ่งตักยอดทำไม่เป็นก็ไปศึกษาดูงานที่ที่เขาพออยู่พอกินแล้ว เข้าปลูกไร่หนึ่ง
30-40 ชนิดเราก็ไปดูไปเรียนจากเขา พิธีระยะสั้นระยะกลางไม่ผลต่าง ๆ มันไม่ได้ยากคาดิศา
ลาก็เข้าใส่ได้ อยู่แบบไม่บุกไม่เบิกทำตามมีมีมากทำมากมีน้อยทำน้อย มีชุมชนอยู่ในเขตป่าต้น
น้ำที่ไหนที่เขาอยู่ได้เราก็ส่งคนไปดูไปศึกษามาปรับใช้ว่าเขายู่กันอย่างไร แต่ที่สำคัญที่สุดคือ
ไม่เลื่อย ไม่ล่า ไม่บุก ไม่ลุด เพราะพื้นที่ป่าของประเทศเรานี้มีน้อย รู้จักปรับรู้จักเปลี่ยนมัน
ก็อยู่ได้ เราเริ่มปรับเปลี่ยนกันแล้ว แต่ก็ต้องขอเวลาขอโอกาส เพราะบ้านหนึ่งก็มีคนหลายแบบ
ปรับชีวิตเข้ากับยุคสมัยท่าเกษตรให้พออยู่พอกินตามธรรมชาติ เราอยู่ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีโซล่า
เซลล์ แต่ก็มีความสุขของอนุญาตระบายเป็นบทกลอนปิดท้าย

วิถีทางเหล่ามวลดชนเคนรากหญ้า

มีร่มไม้ใต้โชคหินพอบังเงา
ท่าแดงลงอัสตงลับขอบฟ้า
ในกระท่อมแสงตะเกียงวิบวอมแวม
ยามค่ำลงได้ล่อมเงาเหล่าแมงไม้
ดูประหนึ่งเสียงสวรรค์ชั้นนิมาน

พรมลิตสร้างมาอยู่ป่าเขา
กลิ่นไอเขาเงาร่มไม้คล้ายดังแอร์
เหล่าคาราจากฝากฟ้าส่องทองแสง
ไม่เรืองแสงเจิดจ้าเหมือนฟ้ากรุง
หริตเรไรกริดเสียงร้องก้องประสาน
แสนสำราญสุขสำราญใต้เงาจันทร์

2. บ้านเหล่า นำเสนอโดย นายเทอดเกียรติ ยินยัง

บ้านปากอาก็ได้ต่อสู้มายาวนานเพื่อความเป็นธรรมและประชาธิปไตย ผมเองก็เป็นกลุ่ม
คนยากคนจน ที่ได้เข้ามาอยู่ในสมัชชาคนจนเครือข่ายป่าภูสีฐาน เราก็เป็นองค์กรที่มีเครือข่าย
เคลื่อนไหวมาต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง ผมเองก็อยู่มาหลายองค์กรร่วมกับหลายองค์กรไม่ว่าจะเป็น
สกอ.(1) กลุ่มพัฒนาประชาธิปไตย ก็อยากให้ทุกกลุ่มมาร่วมกันเรียนรู้ปรึกษา ทุกวันนี้นั้นเป็น
ธรรมถูกต้องเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ในฐานะที่เราต่างเป็นประชาธิปไตย เป็นโอกาสดีที่ทุก
กลุ่มได้มาพร้อมกันในวันนี้มาร่วมกันคิดแก้ไขให้ถูกต้อง เราต้องการสังคมที่ดีเป็นประชาธิปไตย
ที่ถูกต้องและเป็นธรรม ปัญหาที่เราชาวบ้านตำบลบ้านเหล่ามี 7 หมู่บ้านขึ้นไปอาศัยทำนาทำไร่
มาเป็นเวลานาน บางคนก็ไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควายหรือไม่ก็ขึ้นภูไปหาอยู่หากินเก็บเห็ดเก็บผัก
เศรษฐกิจตกต่ำเราก็ไม่ได้รับผลกระทบ เราไม่มีเงินก็หาผัก หาเห็ด หาปลา หน่อไม้มาขาย
สะดวกสบายมันมีที่พึ่งที่หากิน เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติอันช่วยให้อยู่แล้ว ต่อมาเขา
ประกาศเขตป่าอนุรักษ์กับที่ทำกิน ที่หากินของเรา แต่ไม่ได้ทับที่บ้านเราก็ไม่สบายใจตั้งแต่ปี
2533 เป็นต้นมาเมื่อรื้อถอนหนักกระท่อมเถียงนาที่เราเอาไว้กันแดดกันฝนถูกเผาเกือบหมดเราจึง
ร่วมกันไปที่อำเภอเรียกร้องแนวเขตให้ชัดเจนจะให้หาอยู่หากินที่ไหน คนเราต้องอยู่ต้องกิน
หรือจะให้ผูกคอตายก็ว่ามา ผู้ว่าก็มารับเอาข้อมูลส่งต่อไปข้างบนมันก็มีกฎหมายออกมาวางแนว
เขตชัดเจน จากแก่งบอนมาถึงภูผาเจ้า ทางทิศตะวันออกเป็นป่าอนุรักษ์ ทางทิศตะวันตกหาอยู่

ทำกินหากินได้ ชาวบ้านก็ตั้งใจถึงแม้จะมีการข่มขู่จับกุมอยู่บ้าง บางคนกลัวก็ออกหนี ส่วนผมไม่กลัวจับไม่กลัวตายก็ทำกินต่อเนื่องมา เขาก็คนไทยเหมือนกันเราต้องมีจิตใจเข้มแข็ง บางคนขายวัวขายควายทิ้งหมดเลี้ยวเลย บางคนขึ้น ๆ ลง ๆ การกลัวเป็นปัญหาสำคัญมาก ตอนปี 2535 เขาก็เอาช้างมาปล่อย 2 เชือกเข้าไปทำลายเถียงนา ทำลายพืชเกษตร พอดกมันเขาก็ยังตายแต่พอมาถึงปี 43 เขาก็ขยายพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่แรกจะให้กับตรงไหนเป็นป่าชุมชนก็ให้เอาสีไปแต้มเอาชาวบ้านก็ตั้งใจว่าหัวหน้าอภัยภูธรเข้าใจ ก็พากันเซ็นชื่อกันทั้งตำบลว่าต้องการป่าชุมชน แต่กลับกลายเป็นประกาศเขตป่าอนุรักษ์หมดเลย หาทึบเลี้ยงวัวเลี้ยงควายก็ลำบาก ป่าไม้เองพอใส่ชาวบ้านเองแล้วก็ดูแลป่าไม่ได้ ต้นไม้ถูกลักลอบตัด ปัจจุบันไม่ใหญ่ ๆ เหลืออยู่ที่ตงหนองใสที่ผมดูแลอยู่ใครจะมาตัดผมไม่ยอม ชาวบ้านต้องการป่าชุมชนเท่านั้นไม่ต้องการป่าอนุรักษ์ เพราะหลังจากที่ท่านมาดูแลป่าก็เสียหายยับเยิน เราก็พยายามทุกวิถีทางให้พี่น้องเราได้ร่วมต่อสู้ เพื่อความเป็นธรรมเราต้องการเพียง 3 อย่าง 1.แนวเขตป่าที่ชัดเจน 2. ก้นพื้นที่ไว้ทำป่าชุมชน 3. ที่ทำกินที่เราเคยทำมา

3. บ้านแก่งนาง นำเสนอโดย นายคุณ เพรโธ

มีการต่อสู้มาตั้งแต่ปี 39 เดิมนั้นไม่เหลือที่ทำกินสักตารางวาเดียว เขาเอาหมด เอาดินเราไปจัดให้เป็นที่รองรับคนอพยพ เรามีลูกมากหลายคนเขาจัดให้ 9 ไร่ไม่พอกินเราก็สู้ เราสู้เขาก็ไม่ให้ เขาว่าต่อต้านเขา ทุกวันนี้เหลือหลายคนที่ไม่มียี่ทำกิน เราพากันเข้าไปปลุกเขาก็ได้ทั้งพากันจุดเผาเถียง ตอนนั้นก็หารับจ้างกินกันอยู่ ที่ดินตรงนั้นไม่ใช่ว่าถางเอาฟรี ๆ มาซื้อตั้งหลายหมื่น ตั้งแต่ปี 28 ซื้อให้ลูกคนละ 10-15 ไร่เอาไปแจกให้คนอื่น มันจับลูกจับเมีย ตีผมจนเลือดตกยางออกแล้วก็จับติดคุก มันจะฆ่าเราทั้ง ๆ ที่ข้าราชการกินเงินเดือนประชาชน มันกลับมาบังคับเราให้ยินยอมตามมันจะเอาแต่ขึ้นขึ้นอย่างเดียวทุกวันนี้หากินไปพอกันตาย เข้าที่ดินเขาทำบ้าง รับจ้างบ้างพวกที่สู้ 10 กว่าครอบครัวเขาเอาไปปันให้คนอื่นหมด ไม่ใช่ผู้เดือดร้อน เขาก็ปันให้ ตอนนั้นก็ต้องเที่ยวขึ้นศาลอยู่ไม่หยุดไม่หย่อนมันตีเราแล้วกลับฟ้องเราอีก ชาวบ้านในพื้นที่เองก็ผิดกัน มันแบ่งให้ไม่ยุติธรรม คนที่มีดินน้อยมีที่หลายแปลงเขาก็ยอมเอา อย่างเรามีเฉพาะที่นี้ลูกก็มากให้เท่ากันจะพอกินได้อย่างไร ความยุติธรรมอยู่ที่ไหน

กลุ่ม สกยอ.(1) แสดงความคิดเห็น นายเวิน ได้รับฟังปัญหาของกันและกันไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนจนหรือกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในบริเวณบ้านเหล่านี้มีปัญหาป่าไม้ทับที่ทำกินจากกฎหมายของรัฐ เราต้องหาเวทีในการนำเสนอข้อมูล

นายคำรณ อินไชยา แสดงความคิดเห็น มาจากบ้านโนนปาก่อ เครือข่ายบ้านภูสีฐาน สำหรับบ้านโนนปาก่อจริง ๆ แล้ว คนทางบ้านม่วง บ้านแมดไปก่อตั้งหมู่บ้านให้ พวกพ่อใหญ่เชียงของ พ่อใหญ่สง พ่อใหญ่สุดตอนนั้นแกล้งเสียไปบางแล้ว ผมขอเสริมเรื่องของพี่น้องบ้านแก่งนาง ซึ่งถูกโครงการของรับประกาศจัดที่รองรับผู้อพยพ ซึ่งจะย้ายบ้านโนนปาก่อและบ้านบางทราย

บ้านบางทรายย้ายไปเหลือ 1 ครัวเรือน บ้านโนนปาก่อย้ายออกไปบ้างบางคน ซึ่งพ่อคุณเองก็ถูกโครงการกระทบ จริง ๆ แล้วไม่ใช่ว่าโครงการไม่ดี แต่เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการมารังแกพ่อคุณ จับลูกจับเมียแกเข้าคุก จึงไม่พอใจในส่วนนี้และทางโครงการไม่จัดสรรที่ดินอย่างเหมาะสมให้แต่ละครอบครัว แกก็เป็นชาวไร่ชาวนาไม่มีความรู้ เราไม่ยากขัดทางราชการแต่ทางราชการบังคับให้เราเป็นโจร เราก็ต้องการสิทธิที่พึงมีพึงได้ของเกษตรกรเกิดมาบนผืนแผ่นดินไทย

นำเสนอข้อมูลสถานการณ์ปัญหา

1. ปัญหาป่าไม้ นำเสนอโดย คุณเลื่อน ศรีสุโพธิ์
2. ปัญหาเหมืองแร่โปแตส จ.อุดรธานี นำเสนอโดย คุณเลิศศักดิ์ คำคงศักดิ์
3. ปัญหาที่ดิน นำเสนอโดย คุณสุรพล สงษ์รักษา
4. ปัญหาเกษตรกรกับข้อตกลง WTO นำเสนอโดย คุณปารุณ คะโยธา

กรณีปัญหาป่าไม้

คุณเลื่อน ศรีสุโพธิ์ ถือเป็นโอกาสอันดีที่พี่น้องเครือข่ายป่าภูสีฐานที่ได้มาคุยกันในวันนี้ จะได้รับรู้ปัญหาและความทุกข์ยากของกันและกันเพื่อร่วมกันคลี่คลาย เนื่องจากที่ได้สรุปบทเรียนคนจนได้พบว่าที่คนจนสู้เขาไม่ได้เนื่องจากแยกกันสู้ พวกกองทุนพื้นฟูฯ อยากได้ก็พากันไป พวกปัญหาบ้านนอนอยู่บ้าน ยามที่พวกป่าไม้ทำกินไม่ได้ถูกรบกวนก็พากันไป พวกกองทุนพื้นฟูฯ ก็พากันไป ชัยชนะจึงไม่เป็นของประชาชนสักที ปัญหาป่าไม้ซึ่งเป็นปัญหาย่อยของกะปิ่น ซึ่งเป็นสงครามแย่งชิงทรัพยากรเกิดขึ้นมานานแล้ว ตั้งแต่ที่รัฐบาลในอดีตเปิดให้ต่างชาติมาสัมปทานป่า จึงทำให้ ชาวบ้าน ไร่ และนายทุนขัดแย้งกันมาตลอด ซึ่งประเด็นที่เป็นปัญหาคือ

1. เรื่องความคิดรัฐบาลคิดว่าป่าไม้ทั้งหมดเป็นของรัฐ แต่คิดต่างจากชาวบ้าน ชาวบ้านคิดว่าบ้านไหนดูแลบ้านนั้นมีสิทธิใช้ประโยชน์ แต่ก็ปันให้บ้านอื่นใช้ด้วย และการใช้ใช้เพื่อยังชีพเท่านั้นไม่ใช่ใช้เพื่อการค้าขาย รัฐบาลคิดว่าคนกับบ้านนั้นอยู่ร่วมกันไม่ได้ เนื่องจากว่าชาวบ้านนั้นพอเห็นไม้ยูงไม้ยางอยากตัด อยากเอามาอนุรักษ์ไว้ได้ทุน

2. เรื่องการใช้ประโยชน์ ก็ไม่ตรงกัน ชาวบ้านคิดว่าบ้านนั้นเอามาใช้เพื่อความอยู่รอด เอาไว้เป็นที่หาอยู่หากินของคนข้างของสัตว์บ้าง ส่วนการใช้ประโยชน์ของรัฐนั้นใช้เพื่อการค้าขาย เอาไม้ตัดไปขาย

3. เรื่องการกำหนดพื้นที่ ซึ่งรัฐไม่ได้ดูข้อเท็จจริง มาดูเมื่อปี 2504 พื้นที่ประเทศไทย 321 ล้านไร่เป็นพื้นที่ป่าไม้ครึ่งหนึ่ง 160 ล้านไร่ ในปีนั้นรัฐบาลคิดว่าประเทศไทยจะอยู่แบบหากินรอวันพันธุ์ไม้ได้ตัวนั้นต้องพัฒนา จึงได้ทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รัฐบาลคิดว่าป่าที่มีอยู่นั้นทำลายป่าได้เพื่อสร้าง สาธารณูปโภค ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา สามารถที่ทำลายป่าได้ 10 % ก็มากมาย เสร็จแล้วก็ส่งเสริมปลูกอ้อย ปลูกมัน เพื่อส่งออกนำรายได้เข้าประเทศ เอาไปซื้อเครื่องจักร จ้างนักพัฒนาจากต่างชาติ บุกป่าบุกทองก็ เฉยไม่ว่า เอา

หูไปนาตาไปไร่ ต่อมาพอป่าลดลงมากเข้าก็ได้ร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติในปี 2528 เป็นกรอบในการจัดการป่าเมืองไทย รัฐบาลได้แบ่งป่าไม้ออกเป็น 2 ประเภท 1. ป่าอนุรักษ์ 2. ป่าเศรษฐกิจ รวมกันให้ได้ 40 % ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งตอนนั้นคนไทยสำรวจบอกว่า พื้นที่ป่าเหลืออยู่ 19 % ของประเทศ และ ทางธนาคารโลกสำรวจเหลืออยู่ 14 % ของพื้นที่ประเทศ แต่รัฐบาลว่าต้องมี 40 % ทำอย่างไรมันเป็นไรเป็นนาหมดแล้ว จึงกำหนดว่าในเขตป่าอนุรักษ์นั้นต้องเอาคนออก หากยังไม่เป็นป่าอนุรักษ์ก็ประกาศกฎหมายลงไปให้มันเป็นป่าอนุรักษ์ ในป่าเศรษฐกิจ ก็แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งก็ให้ชาวบ้านเราทำกิน ส่วนหนึ่งก็เอาให้บริษัทเอกชนเช่าปลูกไม้โตเร็ว ปลูกยูคาลิปตัส ซึ่งขัดแย้งกับชาวบ้านเรา ของชาวบ้านเรา อันที่ 1 นั้นต้องมี ที่อาศัย อันที่ 2 ต้องมีที่ทำกิน อันที่ 3 ต้องมีที่ทำกิน อันที่ 4 ต้องมีป่าไว้ปฏิบัติตามจิตตามคอง เช่น ป่าปู้ตา ป่าตามวัฒนธรรม หลายสิ่งหลายอย่างตามห้วยตามช่อง บางทีก็จะตั้งศาล ที่ไหนมีศาลคนก็กลัวไม่กล้าทำลาย ซึ่งแบ่งไว้ประมาณ 4 ประเภทดังกล่าวมา

4. เครื่องมือในการจัดการป่าก็แตกต่างกัน ของรัฐนั้นใช้กฎหมาย นโยบาย เครื่องมืออันแรกที่ใช้คือ นโยบายป่าไม้แห่งชาติปี 2528 บอกว่าแบ่งป่าเป็น 2 ประเภท ป่าอนุรักษ์เก็บไว้ไม่ให้ใช้ ป่าเศรษฐกิจ ให้เอกชนเช่าปลูกไม้โตเร็ว เป็นหลัก ส่วนของชาวบ้านนั้นใช้เครื่องมือหลากหลายใช้ทั้งกฎที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร และจัดการตามความเชื่อด้วย ป่าปู้ตาไม่มีใครเข้าไปตัดไม้ แต่สิ่งเหล่านี้รัฐไม่ยอมรับ

ปัจจุบันในยุครัฐบาลทักษิณ ก็ไม่มีอะไรคืบหน้า สมัชชาคนจนชุมนุมเสนอให้ระงับใช้มติ 30 มิถุนายน 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่า ที่ให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารที่ถ่ายไว้ครั้งแรกที่ใกล้เคียงกับตอนที่ประกาศพื้นที่ป่าเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์สิทธิ โดยดูว่าชาวบ้านอยู่ทำกินมาก่อนประกาศพื้นที่ป่าหรือไม่ หากอยู่มาก่อนและไม่เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ จึงรับรองสิทธิให้ หากเป็นป่าต้นน้ำก็ต้องออกไปอยู่ที่รองรับ เสนอให้แก่ไขก้างหมายป่าไม้ 5 ฉบับที่จำกัดสิทธิการเข้าถึงของ ประชาชนไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญเพราะเป็นกฎหมายที่ออกตั้งแต่สมัยรัฐบาลเผด็จการ ได้แต่กรรมการประชุมกันกันบ้างไม่ได้ประชุมบ้าง ประชุมกันก็ไม่รับรองรายงานการประชุม อย่างกรณีของพี่น้องที่ป่าดงลานเรียกร้องค่าชดเชยจากโครงการ ค.จ.ก. ที่ได้รับผลกระทบจากการถูกเคลื่อนย้ายชุมชน และค่าฟื้นฟูอาชีพที่ต้องสูญเสียการทำมาหาได้ รัฐบาลกลับมีมติ คณะรัฐมนตรีให้ไปศึกษาหาข้อมูล ผู้ได้รับผลกระทบใหม่ ทั้งๆที่ชาวบ้านสู้มาหลายปีหลายรัฐบาลแล้ว เมื่อ ปี 2540 รัฐบาลรัฐบาลยอมรับแล้วว่าประชาชนได้รับผลกระทบจริง มีการทำงานร่วมกันระหว่างตัวแทนราชการกับทางชาวบ้าน ถูกข่มขู่ตอนทุกอย่าง แต่พอมาถึงทักษิณ กลับถอยหลังเข้าคลอง รัฐบาลคิดว่าหากเกิดจ่ายไปแล้วคนอื่นจะมาเรียกร้องอีก ปัญหาจะไม่จบสิ้น ฉะนั้นไม่ต้องให้ สรุปก็คือไม่มีความคืบหน้าปัญหาที่เกิดขึ้นมานับร้อยปียังคงอยู่ ยังคงขัดแย้งทางความคิดเรื่องคนกับป่า รับยังคงจัดการป่าโดยเน้นประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่าเพื่อเลี้ยงชีพ ป่ายังอยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้ หรือย้ายมากรมอื่น แต่ก็อยู่ภายใต้การจัดการของรัฐเช่นเดิม ถึงแม้ว่าทุกวันนี้เราจะมีรัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิให้เสียงมากประชาชนมากมาย ไม่ว่าการรวมกลุ่ม การจัดการทรัพยากร

การเสนอกฎหมาย ฯลฯ แต่ถ้าอ่านดีๆ เขาก็จะมีต่อท้ายเกือบทุกมาตราว่า ทั้งนี้ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย คราบไคที่ยังไม่แก้กฎหมายลูกที่ผิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

โดยในสมัยรัฐบาลทักษิณมันเห็นได้ชัดว่ารัฐธรรมนูญไม่มีความหมาย เห็นได้จาก ไม่ว่าจะเป็นการสลายการชุมนุมของพี่น้องที่คัดค้านโครงการท่อก๊าซ ที่หาดใหญ่ การที่ร่วมมือกับผู้ว่าฯ กรุงเทพฯ สังเกตกิจไธรัสพี่น้องปากมูนที่ชุมนุมอยู่ข้างท่าเนียบ ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนอย่างรุนแรง คิดว่าปัญหาป่าไม้พี่น้องในเครือข่ายป่าภูสีฐานคงทราบดีแต่วันนี้เห็นมีพี่น้องจากทาง สกยอ. (1) และทางกลุ่มพัฒนาประชาธิปไตยมาร่วมคุยด้วย จึงอยากจะให้ข้อมูลเพื่อที่จะก่อให้เกิดเวทีแห่งปัญญาในการเรียนรู้และนำไปสู่การคิดแก้ไขปัญหาร่วมกันต่อไป

กรณีเหมืองแร่โปแตส จังหวัดอุดรธานี

คุณเลิศศักดิ์ คำคงศักดิ์ เจ้าหน้าที่โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ ข้ามมาประเด็นเหมืองแร่โปแตสอาจจะไม่ต่อเนื่องแต่ที่ต่อเนื่องกันอยู่ก็คงเป็นปัญหาคนจนเช่นเดียวกัน เป็นปัญหาของพี่น้องอีสานเช่นเดียวกันแต่ไม่ได้อยู่ในบริเวณพื้นที่ป่าไม้ เป็นเขตชุมชน ที่ลุ่มที่ราบที่ใช้ทำนาข้าว มีเอกสารสิทธิบ้างไม่มีเอกสารสิทธิบ้าง ฟังปัญหาของพี่น้องที่นี้ก็หนักมาก แล้วเอาปัญหาอื่นมาเพิ่มอีกก็อดทนกันหน่อย มันก็เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องรับฟังปัญหาอื่นด้วย เพื่อได้นำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับปัญหาตนเอง ซึ่งปัญหามันก็เกิดขึ้นคล้าย ๆ กันเต็มไปหมด ซึ่งที่จะพูดนี้มันเป็นเรื่องของทรัพยากรที่ดิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมายแร่ แถวนี่คงไม่ค่อยมี แต่อาจจะมีเช่นเหมืองทองที่จังหวัดเลย หรือพวกเหมืองดีบุกที่ภาคใต้ ตอนนี้อยู่ที่เขียนกฎหมายแร่ฉบับใหม่ คือฉบับเก่ามันจะขุดแร่หลังจากที่ทางราชการอนุญาตแล้วเขาต้องรื้อที่ดินที่จะขุดเอาแร่ แต่กฎหมายแร่ฉบับใหม่เขาไม่ต้องซื้อทั้งหมด ซื้อแค่ที่ดินที่จะขุดแร่เท่านั้น เขาก็จะขุดเอาแร่ไปขายได้โดยไม่ต้องซื้อที่ดินของใครก็ได้ เดี่ยวใช้กระดานเขียนดีกว่าจะเข้าใจง่าย โปแตสนั้นมันเป็นปุ๋ย ใช้เป็นส่วนผสมของปุ๋ย ปุ๋ย N P K โปแตสนั้นเป็นตัว K บ้านเราก็คงใช้ ตัว N เป็นไนโตรเจน ตัว P โปแตสเชียม ซึ่งก็คือเกลือชนิดหนึ่งที่มีความเค็มมากแต่ใช้กินไม่ได้ กฎหมายแร่ฉบับเก่า ปี 2510 นั้นสมมุติว่าทางบริษัทเขาสำรวจพบแร่ตามความสามารถของเขาไม่ว่าจะลึกเท่าไร กว้างเท่าไร สมมุติว่ากว้าง 15,000 ไร่และเขาต้องการขอประทานบัตรทั้งหมดเขาก็ต้องซื้อที่ดินทั้ง 15,000 ไร่ หรือมากกว่านั้น แต่กฎหมายฉบับใหม่ที่เขาไปแก้มานั้นไม่ต้องซื้อทั้งหมด ซื้อ แค่ 2,000 ไร่ก็พอเพื่อตั้งโรงงานแยกแร่ และกองเศษแร่ แล้วก็เจาะอุโมงค์ลงไปไปกว้าน ไปดูดเอาไคที่ดินชาวบ้าน โดยไม่ต้องบอกต้องกล่าวไม่ต้องแจ้งไม่ต้องขออนุญาต แล้วตรงนั้นก็เลยต้องการพังทลาย ทางบริษัทก็ผลักดันกฎหมายนี้จนผ่านสภาเป็นกฎหมายแล้วเมื่อ 31 ธันวาคม 2545 3-4 เดือนที่ผ่านมาเนือง และที่มันเจ็บแสบมากก็คือที่มันผลักดันเรื่องนี้ต่อ ส.ส. ต่อว่าการเมืองไม่ใช่คนบ้านเราแต่เป็นนายทุนจากแคนาดา เข้ามามีเงินให้ทองนักการเมืองที่เห็นแก่เงิน มาออกกฎหมายละเมิดสิทธิในที่ดินบ้านเรา ตอนนี้อยู่ในระหว่างการขอประทานบัตร คล้ายๆ ขอสัมปทาน ว่าจะมีขั้นตอนอย่างไร เกลือ

โพแตสมีเฉพาะภาคอีสาน แถว จังหวัดอุดรฯ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดมุกดาหารก็เจ็ดๆมีบ้างเหมือนกัน ซึ่งตอนนี้เขาจะทำ เขาจะทำน้ำร่องที่อุดรเสียก่อน แถวจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แน่ใจ ประมาณ 15,000 ไร่ เป็นการเริ่มต้น แต่จะทำไปถึง 120,000 ไร่ มันสำรวจไว้แล้ว โดยที่ดินชาวบ้าน 120,000 ไร่ มันจะซื้อเพียง 2,000-3,000 ไร่เท่านั้น แล้วก็จะมีเรื่องกองเกลือ เวลาขุดขึ้นมามันก็จะมาแยกเกลือเอาเฉพาะไปแทสเกลืออย่างอื่นมันก็จะเอามากองกว้างเท่ากับ สบ. เมหลวงที่กรุงเทพฯ 4 สนาม กองสูงเท่ากันตึก 16 ชั้น โดยไม่มีอะไรคลุมปล่อยให้ฝนชะลงนาข้าวไป โดยที่ยังไม่มีการประเมินผลกระทบต่อนาข้าว ต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งชาวบ้านที่อำเภอเมือง และกิ่งอำเภอประจักษ์ศิลปาคม ก็กำลังรวมตัวกันอยู่สู้เรื่องประเด็นนี้ ตอนนี้สู้กันมาได้ 2 ปีกว่า เพื่อที่จะยันไม่ให้เขาขุดเกลือได้ ตอนนี้ก็กำลังฟ้องศาลปกครองเพื่อให้เขาออกประทานบัตร และให้ทบทวนรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมใหม่ ให้รอบด้าน ให้รู้ว่าจะมีวิธีการ มาตรการอย่างไร ในการป้องกันการฟุ้งกระจายของเกลือ จะแก้ไขเยียวยาอย่างไร เรื่องดินถล่มมีทางแก้อย่างไร โดยต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมด้วย ไม่ใช่ว่าพอสำรวจพบแล้วซื้อที่ดิน 2,000 ไร่แล้วขุดได้เลย 2 ปีที่ผ่านมาชาวบ้านก็รณรงค์ให้ข้อมูลกันตลอดเพื่อสร้างแนวร่วมชาวบ้านในพื้นที่ และในประเทศ และที่สำคัญคือมันอยู่ใกล้หนองหาน ซึ่งเป็นหนองที่สำคัญมากของคนอีสานหากปล่อยให้ได้รับผลกระทบก็จะเสียหาย

ซึ่งเรื่องศาลปกครองนั้นก็ฟ้องประเด็นเรื่องการรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมปี 2535 ซึ่งกำหนดให้โครงการใหญ่ที่อาจมีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมต้องศึกษาผลกระทบและเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขก่อนดำเนินการ ซึ่งการศึกษาที่ทำมาทำลวกๆไม่รอบด้าน เราจะฟ้องหน่วยงานราชการที่พิจารณาผลการศึกษาไม่รัดกุมซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนได้

อีกเรื่องหนึ่งก็คือทางบริษัทอ้างว่าจะสามารถสร้างงานในท้องถิ่นได้ 700 ตำแหน่ง แต่หากเราเปรียบเทียบตัวเลขคนที่จะได้ทำงาน 700 คน กับที่ทำกินที่จะต้องเสียไป และจะก่อให้เกิดการว่างงานอีกเท่าไรมันคุ้มกันหรือไม่ และก็มีประโยชน์ที่จะได้รับซึ่งก็ไม่ใช่ประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชนเป็นประโยชน์ที่รัฐจะได้รับ คือเงินค่าภาคหลวงแร่ หน่วยงานที่ได้คือ อ.บ.ค. , อ.บ.จ. และกระทรวงการคลัง ซึ่งห่างไกลประชาชน สังเกตเห็นได้ว่าทุกอย่างรัฐออกกฎหมายมาเอาหมดแล้ว เริ่มตั้งแต่ ป่า ดิน น้ำ มาถึงแร่ อย่างแร่เขามานานแล้วแต่ครั้งนี้ทำให้เอาง่ายกว่าเดิม เพื่อให้พอใช้หนี้ต่างชาติ

ชาวบ้าน - เขาทำอย่างนี้กระทบต่อชาวบ้านรัฐบาลนั้นเขายากเดี๋ยวก็นล้มเปลี่ยนรัฐบาลใหม่มาก็โทษรัฐบาลเก่าไม่มีใครรับผิดชอบประชาชน

คือเหมืองตัวนี้จะมีอายุอยู่ในประเทศไทยประมาณ 100 ปี ที่อุดรฯอายุเหมืองประมาณ 25 ปี เฉพาะแท่งแรก 15,000 ไร่ ที่อุดรฯเขาศึกษาไว้แล้ว 4 แท่งอยู่ใต้เองอุดรฯเลยใต้เมืองอุดรฯที่เป็นเมืองอยู่ปัจจุบัน 1 แท่ง และที่แถวโนนสมบูรณ์ อีก เฉพาะที่ใต้เมืองอุดรฯมีถึงประมาณ 1,000 ล้านตัน แต่ที่โนนสมบูรณ์ที่กล่าวถึงอยู่ห่างเมืองไป 15 กิโลเมตร มี 300 ล้านตัน น้อยกว่าในเมืองอุดรฯ แต่ที่เอาที่โนนสมบูรณ์ก่อนเนื่องจากในเมืองอุดรฯกลัวคนใน

เมืองประท้วงเสียก่อน เนื่องจากคนในเมืองเสียดัง คนบ้านนอกประท้วงอย่างไรเสียดังน้อย
กว่า และปริมาณน้ำไปแคลทั้งอีสานนั้นประมาณ 4,800 ล้านตัน 4 แหล่งที่อุตรชนั้นแหล่งละ 25
ปี มันก็จะอยู่ที่อุตรประมาณ 100 ปี ไม่รู้กี่ชั่วคน และแผ่นดินบริเวณนี้จะเป็นอย่างไร

กรณีสถานการณ์ที่ดิน

คุณเสรีพล สงษ์รักษา สมาชิกสภานิติบัญญัติสภาของประชาชน คือใจที่ได้มาคุยกับ
พี่น้อง เรื่องที่ดินก็เป็นทรัพยากรตัวหนึ่งที่ทำให้พี่น้องต้องเผชิญปัญหา และก็เป็นที่ปัจจัยที่ทำให้
พี่น้องอยู่ดีกินดี ปัญหาของพี่น้องเรารู้สึกว่าเรามีที่ดินแล้วแต่เพียงรัฐไม่รับรองสิทธิให้ แต่ความ
หมายของรับของกรมที่ดินที่ดินเช่นนี้ไม่ใช่ที่ดินของเรา หมายความว่าเราไม่ได้อำนาจในการจะ
จัดการ มีแต่ว่าได้ทำกินพื้นมือพื้นวันได้ ไม่มีอำนาจในการจัดการได้ถึงที่สุด อำนาจเหล่านี้อยู่
ในมือของทางราชการไม่ว่าเรื่องโปแตส เรื่องป่าไม้ ถึงแม้ว่าที่ป่าสงวน ที่สาธารณะ ทางอ.บ.ค.
จะมีอำนาจในการมีส่วนร่วมแต่ในทางเป็นจริงไม่มี เพราะเขาไม่มีความกล้าหาญเพียงพอที่จะ
ใช้อำนาจเนื่องจากความขี้ขลาดฝังอยู่ในหัวสมอง อยู่ในจิตสำนึกของคนเรามาเนิ่น เพราะ
การปฏิรูปปรียกว่าปีตั้งแต่รัชกาลที่ 5 มันไม่ได้ถอนเอาความขี้ขลาดความรู้สึกเป็นทาสออกไปด้วย
จะมีก็ส่วนน้อยที่สามารถทำลายความขี้ขลาดออกไปได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำ
อย่างไรให้ตนเองมีความอิสระทั้งร่างกายและจิตวิญญาณในการที่จะต่อสู้เพื่อที่จะแก้ไขปัญหา
เจ้าของได้ การจัดเวทีให้ข้อมูลก็เป็นช่องทางหนึ่งที่จะปลดปล่อยโซ่ตรวนหรือแนวที่มารัดอยู่ ที่
ผ่านมามีพี่น้องรับข้อมูลด้านเดียวจากฝ่ายรัฐ ข้อมูลอีกหลายๆด้านไม่ได้รับ ไม่ได้รู้ เช่น เราฟัง
ข่าวอเมริกันกับอิรัก ฟังแต่สำนักข่าวของอเมริกาอยู่ฝ่ายเดียวความจริงไม่รู้เป็นอย่างไทำให้
อาจเข้าใจผิดได้

เมืองไทยมีที่ดินอยู่ 320 กว่าล้านไร่ เป็นป่าอนุรักษ์กว่า 12 ล้านไร่ เป็นพื้นที่
เกษตร 132.5 ล้านไร่ มีเกษตรกร 7 ล้าน 2 แสนครอบครัว มีเกษตรกรที่ไม่มีที่ทำกินหรือมีแต่
ไม่พอกินถึง 1.6 - 1.8 ล้านครอบครัว แต่ละครอบครัวเฉลี่ย 5-6 คนตัวเลขนี้เป็นการสำรวจของ
หลายหน่วยงานบางหน่วย 1.5 ล้าน บางหน่วยงาน ว่า 1.8 ล้านครอบครัว นี่คือการการณ์
ความเดือนร้อนเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ดินในภาคอีสานที่พยายามรวบรวม พื้นที่ปลูกป่า รีสอร์ท
เกษตร 63,400 ไร่ พื้นที่เหมืองแร่ 15,741 ไร่ หมายความว่าที่ดินที่รัฐเปิดโอกาสให้นายทุนมา
เช่า มาทำประโยชน์ 79,200 กว่าไร่ สมมุติว่าเปิดโอกาสให้พี่น้องเข้าใช้ทำประโยชน์มันจะนำ
ความกินดีอยู่ดีมาให้กับเราหรือไม่ จะดีกว่าหรือเปล่า ตัวเลขนี้มันสะท้อนการจัดการของรัฐ
ว่ามันยุติธรรมหรือไม่ ปัญหาคือว่ามีสาเหตุของความยากจนของพี่น้องประชาชน มันก็จะเห็น
ได้ว่า มันก็คือ เรื่องของอำนาจในการที่จะบอกว่าใครมีสิทธิที่จะเข้าไปใช้ทรัพยากรส่วนไหนมัน
อยู่ที่รัฐ ไม่ได้อยู่ที่เรา เพราะฉะนั้นมันเห็นได้ว่าที่เราต่อสู้ทุกขียากมา ก็เรื่องต้องการที่จะมีส่วนร่วม
ในการที่จะกำหนดการใช้การเข้าถึงทรัพยากร เรามาคุยกันว่ารัฐบาลทำอะไรไปบ้างในเรื่องนี้
ประมาณ 27 ปีที่แล้ว พ.ศ. 2518 มีกฎหมายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขึ้นมา มีก็ปฏิรูปมา
เรื่อยๆ จนถึงปีนี้ ประมาณ 27 ปี ทาง รัฐบาลไทย ต.ป.ก. จัดไฟ ประมาณ 20 ล้านไร่ เหลือที่ดิน

ที่ประกาศแล้วเป็นของ ส.ป.ก. อีก 22 ล้านไร่ยังไม่ทันได้จัด ถ้าคำนวณดูก็อีก 30 ปีข้างหน้าจึงจะเสร็จ ถ้าทำงานในอัตราความเร็วเท่าที่ผ่านมา ไม่รู้ปีไหนจะได้ ปัจจุบันพี่น้องก็มีการรวมตัวถึงขนาดชูนโยบายปฏิรูปที่ดินโดยชุมชน ทางภาคเหนือเชียงใหม่ ลำพูน จำเป็นต้องเข้าไปยึดเอา ท้องที่มันจำเป็นรอไม่ได้ นายทุนเอาที่ดินไปไว้ในธนาคารไม่ได้สนใจว่าที่ดินจะเป็นอย่างไร ทั้งไว้นั้นเป็นป่าเป็นดง ชาวบ้านพากันไปจ้างรถแทรกเตอร์ไปบุกเอา เอาปลูกสวนปลูกสำไย ปลูกผักพอได้ขาย เกษตรกรมีบทบาทสำคัญในการที่จะทำได้ที่ดินนั้นเกิดประโยชน์เกิดมูลค่า ขึ้นมาให้กับสังคมให้กับประเทศ สถานการณ์ทางภาคเรานั้นผมสรุปแล้วที่นี้มาดูภาคกลางภาคประชาชน ตอนนี้ทางภาคเหนือ ทางสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือลุกขึ้นมาต่อสู้ยื่นข้อเสนอขอเรียกร้องต่อรัฐบาลเสนอไปแล้วไม่ทำ เขาเลยทำเอง เข้าไปพากันไปทำกิน มีการตั้งกรรมการ ตั้งกฎระเบียบ แบ่งกันทำกิน ก็ได้กันคนไม่มาก คนละ 2 ไร่ ไม่เกิน 3 ไร่ ที่ดินมันน้อยมันเป็นภูเขา มาก หลังภูเขาก็ไม่ได้เป็นแบบภูพานที่หลังแป ทำกินได้ทางเหนือไม่ได้เลย ไม่เหมือนกัน แนวทางของเราคือเสนอแนะ วิจารณ์ ชุมชนประท้วง ตั้งกรรมการ ตั้งกรรมการแล้วไม่ทำก็มีมากพอปรับ ค.ร.ม. ก็ปรับกรรมการใหม่อีก ไม่ได้ทำอะไร ทำไปได้หน่อยรัฐบาลหมดวาระก็เลือกตั้งไม่ตั้งกรรมการเริ่มใหม่อีกเป็นอยู่อย่างนี้ ที่เราเสนอคือการปฏิรูปที่ดินโดยการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ของคนทุกยุคคนยาก เนื่องจากจะรอเจ้าหน้าที่รัฐบาลไม่ได้เขาไม่ได้เดือดร้อนกับเรา

ที่เราเสนอมี 1. การปฏิรูปที่ดินต้องให้ประชาชนเกษตรกรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนในทุกกระบวนการ 2. ให้มีการตั้งกองทุนเพื่อการปฏิรูปที่ดิน ระดับประเทศทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับชุมชน ให้ช่วยเหลือมากกว่าเดิม ทางภาคเหนือหลังจากที่ได้เข้าไปปฏิรูปที่ดินแล้วก็ได้มีการตั้งออมทรัพย์ ทำนาร่องก่อนรับมาอีก แต่เรียกร้องให้รัฐบาลต้องสนับสนุนกองทุนชาวบ้าน ให้เข้มแข็ง ให้เติบโตใหญ่กว่านี้ เช่นสมมุติว่ามีบางคนคิดว่าทำเกษตรไม่รวยสักทีราคาพืชผลไม่ดี อยากเปิดร้านเสริมสวยให้ลูกสาวในเมืองไหนๆก็ว่าเรียนมา ไม่มีทุนก็ต้องจำนอง ต้องขายที่ดิน ก็เอาเงินในกองทุนนี้ไปซื้อไว้ ที่ดินก็ไม่ต้องหลุดไปอยู่กับคนทางนอก หรือเมื่อใครผิดหวังกับชีวิตในเมืองเศรษฐกิจไม่ดีจะกลับมา หรือมีความหวังกับเกษตรทฤษฎีใหม่ก็กลับมาจะได้มาซื้อที่ดินที่กองทุนซื้อไว้แต่กองทุนออกไปอน เตียวนี้จะขึ้นๆไปบุกป่าไม่ได้เขาประกาศเป็นเขตอนุรักษ์หมดแล้วก็จะได้มีที่ทำกินทำช่วยเหลือกันในชุมชน ที่เราปฏิรูปที่ดินทุกวันนี้ก็เพื่อว่าจะได้มีที่ดินทำกิน มีที่ดินอย่างมั่นคงมีที่ดินอยู่ตลอดไป ใครไม่อยากทำกองทุนซื้อไว้ ลูกหลานกลับมาอยากทำก็มาซื้อกับกองทุนที่ดินก็ไม่ไปไหน เพราะทุกวันนี้มีแต่ขายออกไป ต่อไปลูกหลานจะเอาอะไรทำกิน 3. เราเสนอให้มีการจำกัดการถือครองที่ดินมาตรการข้อนี้จริงๆเราเคยมีอยู่แล้ว พอมาสมัย จอมพลสฤษดิ์มายุกลงไป ก็เลยรื้อฟื้นแนวคิดเดิมมาใช้ใหม่โดยประมาณเฉลี่ยเกษตรกรรวมทั่วไปไม่น่าจะเกิน 50 ไร่ ก็เพียงพอในการเลี้ยงดูครอบครัว หากทำเกษตรขนาดใหญ่เลี้ยงวัวเลี้ยงควายก็ให้ 100 ไร่ 4. มาตรการภาษีอัตราก้าวหน้า คนมีน้อยเก็บน้อยคนมีมากเก็บมาก ทุกวันนี้คนมีน้อยมีมากเสียเท่ากัน ตามแต่ตำแหน่งที่ดินเจริญมากน้อยอย่างไรตามการประเมินราคาที่ดิน ไม่ได้ดูการใช้ประโยชน์ คนรวยกับคนจนเสียเท่า

กันในขณะที่รายได้มีความต่างกันมาก แล้วสังคมจะยุติธรรมได้อย่างไร คนรวยมีมากปล่อยให้ดินทิ้งไว้เฉยๆไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ภาษีก้าวหน้านั้นต้องการใช้ประโยชน์ด้วย ฉะนั้นฐานภาษีจะต้องหลากหลาย เช่น 50 ไร่อัตราหนึ่ง 100 ไร่คูณขึ้นไปอีก 1,000 ไร่ทวีคูณขึ้นไปอีก หากไม่ทำประโยชน์ปล่อยให้ทิ้งไว้เฉยๆไปอีก เหมือนอัตราเก็บน้ำประปาในกรุงเทพฯ ใครใช้มากก็เสียมาเข้าไปอีก แล้วก็ดูว่าการใช้ประโยชน์นั้นกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่หากกระทบกระทบเพิ่มไปอีกคือการเก็บภาษีอัตราก้าวหน้ามีฐานภาษีที่กว้างกว่าปกติต้องดูหลายปัจจัยรอบคอบรอบด้าน 5. การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม คือ ประกาศมาเลยว่าเป็นพื้นที่ทำการเกษตรทำอย่างอื่นไม่ได้ จนกว่าจะประกาศยกเลิก เพื่อป้องกันนายทุนคนมีเงินมาก เห็นว่าทำเกษตรได้กำไรน้อยจะเอาที่ดินไปทำรีสอร์ท ทำสนามกอล์ฟ อย่างนี้ไม่ได้ เป็นการป้องกันอำนาจเงินเข้ามาแทรกแซงการผลิต การถือครองของพื้นที่ สูดท้าย 6. มาตรการเกี่ยวกับพัฒนาที่ดินให้ถือครองและใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างยั่งยืนเป็นหลักประกันความมั่นคงยั่งยืน เช่น ระบบการผลิต การจำหน่าย จะทำอะไรปลูกอะไรจึงจะมีอยู่มีกิน จะขายอย่างไรจึงได้ราคาเลี้ยงตัวเองเลี้ยงครอบครัวได้

ตอนนี้ก็ต้องช่วยกันติดตามเรื่องที่ดิน มีหลายช่องทางในการต่อสู้รัฐธรรมนูญก็เป็นช่องทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอกฎหมายเข้าชื้อกัน ตอนนี้ก็มีการเคลื่อนไหวเรื่องนี้อยู่ มีเกษตรกร นักวิชาการ หลายฝ่ายเข้ามาร่วมกันคิด มันจะเป็นเหมือนกฎหมายป่าชุมชนหรือไม่ก็ต้องช่วยกันผลักดัน ก็ต้องช่วยเหลือเจ้าของ เพราะทุกวันนี้ทางรับแก้ไขกฎหมาย ส.ป.ก. ดูรายละเอียดแล้วก็ได้ไม่ได้ทำเพื่อคนจน เขาใช้ชื่อ "พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และบริหารจัดการที่ดินของรัฐ" คำว่าบริหารจัดการมันกว้างไม่รู้ว่าเป็นใคร เราจึงต้องช่วยตนเอง ขอฝากไว้ เพื่อที่จะให้เกษตรกรมีอำนาจอย่างแท้จริง

ปัญหาเกษตรกรกับข้อตกลง WTO

คุณบำรุง คะโยธา เมื่อปลายปีก่อนผมได้มีโอกาสไปประเทศจีน เมืองกวางตุ้ง กวางเจา กวางโจว ได้ไปฟังนักวิจัยชาวจีนเขาสรุปเรื่อง 1 ปี จีนหลังจากเข้าร่วมองค์การค้าโลก มีผลดีผลเสียอะไรบ้าง ก่อนสัมมนาได้พบเพื่อนคนหนึ่งแถมบอกว่ามากวางโจวประทับใจมากนั่งรถไฟมาจากเกาสุน เห็นภาพชาวบ้านทำไร่ทำนา เหมือนที่ญี่ปุ่นบ้านแก มาปีนี้แกแปลกใจเห็นไร่กล้วย ไร่สับปะรด สวนผัก เต็มไปหมด มันเปลี่ยนแปลงเร็ว เมืองจีนในกวางเจาคนตกงานมาก บ้านเขาจะไปหางานต้องมีใบอนุญาตไม่เหมือนเมืองไทยมีบัตรรถทัวร์รถไฟก็ได้เลย นักวิจัยจากฮ่องกง จากปักกิ่ง 4-5 คนเขาก็พูดให้ฟัง ผลกระทบต่อเกษตรกร ต่อการว่างงาน สรุปว่าจีนแข็ง ชาวบ้านไม่ได้อะไร ที่ดินไร่นาก็ให้เขาเช่า เข้าไปหางานในเมืองตกงานกันเป็นแถวไปหาเช่าที่พักอาศัยถูกในเมือง ภาพที่ออกมาเมื่อการประชุมสมัชชาจีนครั้งที่ 4 ที่ผ่านมากเขาโฆษณาว่าประเทศจีนประสบความสำเร็จในการพัฒนา 4 ยุค การเข้าเป็นสมาชิกองค์การค้าโลกเขาว่า จีนส่งออกได้มากขึ้น ได้ไปญี่ปุ่นพบว่าสินค้าจีนไปตลาดสินค้าญี่ปุ่นกระเจิงตั้งแต่ผัก ไปจนถึงสินค้าอุตสาหกรรมทำให้ญี่ปุ่นวอดวาย ของที่ไปขายเขาเขียนว่า made in

chaina แต่ความจริงนายทุนญี่ปุ่นนั้นแหละเข้าไปลงทุนแล้วมาฆ่าสินค้ากันเอง ยกตัวอย่าง
 แจกันดินเผา ในญี่ปุ่นประมาณ พันกว่าบาท อันเดียวกันทำในจีนขาย ร้อยกว่าบาท จึงสรุปว่า
 การที่นักวิจัยของจีนสรุปมาว่าจีนมีแค่เสียนั้นถูกต้อง ยกตัวอย่างประเทศไทย จำพวกสินค้าสิ่ง
 ทอแต่ก่อนเราส่งไปตียุโรปเดี๋ยวนี้จีนส่งเข้ามาตีตลาดไทยพวกตรงงานทอผาจึงเดือดร้อนกันเป็น
 แถวตั้งแต่เก่าแก่ถึงกรรมกรแต่กรรมกรหนักกว่าถูกเลิกจ้าง ดังนั้นเรื่องการค้าโลกนั้นผลสรุป
 ล้วนๆว่า องค์การการค้าโลกตั้งขึ้นมาเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของค่ายทุนนิยมที่มีอเมริกาเป็นหัว
 ใจ พอเขาชนะสงครามโลกครั้งที่ 2 เขาก็จัดระเบียบโลกใหม่ซึ่งก็เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจการ
 เงิน ตั้งองค์กรต่างๆขึ้นมาเป็นเครื่องมือ ตั้ง IMF เรื่องความมั่นคงทางการเงินใครไม่มีก็ ตั้ง WB
 ธนาคารโลกมาให้กู้เงินไปฟื้นฟูประเทศหลังสงครามจนบ้านเราก็กึ่งครึ่งโครม ตั้งองค์กรกตมา
 เจริญทางการค้า ดูแลด้านการค้า เรื่องข้อตกลงทางการค้าต่างๆ เจริญกันไม่ได้ข้อตกลงสักที
 เนื่องจากอเมริกามันจะเอาเปรียบคนอื่น พอมาปี 36 - 37 ก็ตั้งตั้ง WTO ขึ้นมา ดูแลการค้าเสรี
 เสรีปัจจุบันมันไม่เหมือนกับสมัยพ่อขุนรามคำแหง ที่ใครค้ามาค้าใครใครค้าช้างค้า มันเป็นกลไก
 ธรรมชาติ แต่ปัจจุบันเสรีแบบให้ร้านค้าย่อยทุนนิดหน่อยไปแข่งกับพวก แมคโด โดตัส ใครจะไป
 สู้ได้ คำว่าค้าเสรีเป็นคำหลอกลวง ผมเคยมีประสบการณ์รู้เรื่องเลี้ยงหมู เกษตรกรเลี้ยงหมูราย
 ละ 30-40 ตัว ค้าแข่งกับ บริษัท ซีพีเขามีเงินเป็นหมื่นล้าน เขาทุ่มตลาดขายหมู 3 กิโลร้อย
 เกษตรกรรายย่อยเลี้ยง 5-10 30-40 ตัวอยู่ไม่ได้ขายขาดทุน มันทุ่มตลาดขายหมูรายละ 3
 เดือนรายย่อยสู้ไม่ไหวทุนน้อย เจ๊งหมด จบเห่เลิกกันไป หลังจากนั้นมันก็ขึ้นราคาพื้นเงินไป
 เท่าไร เกษตรกรไม่มีทางสู้ได้ อันที่ 2 ข้อตกลงองค์การการค้าโลกให้ลดการอุดหนุนเกษตรกร
 เช่นการประกันราคา พายุราคา แทรกแซงราคาก็ทำไม่ได้ เงินกู้ราคาถูกก็ไม่ได้ ดังนั้นกฎกติกา
 ของ WTO ไม่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรรายย่อยเลย องค์การนี้หาที่ประชุมยากไปประชุมที่ไหน
 เขาก็ประท้วง ล่าสุดที่เมืองซีแอตเทิล อเมริกา อยู่บ้านมันเลย มีคนทั่วโลกไปร่วมประท้วง รวม
 ทั้งคนบ้านเขาจลาจล เผาเมืองเลย การประชุมล้มกลางคัน ล่าสุดไปจัดประชุมที่ประเทศการ์ตา
 ประเทศในตะวันออกกลางเป็นประเทศที่ไม่ค่อยเป็นประชาธิปไตย พวกองค์การการค้าโลกมันเอา
 บัณฑิตไปเลยบอกให้รัฐบาลการค้าออกวิซ่าให้คนที่จะไปประท้วง ประชุมได้ไม่มีการ
 ประท้วง แต่ตกลงกันไม่ได้เนื่องจากประเทศยากจนไม่ยอม คราวต่อไปบอกว่าจะไปประชุมที่
 ประเทศเม็กซิโก รัฐบาลเม็กซิโกออกกฎหมายเลยว่าการชุมนุมประท้วงเป็นเรื่องผิดกฎหมาย
 ทำให้จลาจลติดขัดไม่ได้เหมือนที่รัฐบาลไทยทำ ที่นี้มาตุคนไทย ซึ่งกำลังที่ภูมิอกภูมิใจที่ ดร.ชุ
 คุภชัย จะได้ไปเป็นผู้อำนวยการองค์การการค้าโลก หมดเงินลอบบี้ไป 200- 300 ล้าน พอ
 ประเทศยากจนเลือกก็ได้ต่ออเมริกาไม่ยอม แต่ให้เป็น 2 ปีหลัง สำนักงานเขาอยู่เจนีวา บ้านเขา
 นั้นแหละ

ผลกระทบจากองค์การการค้าโลกนั้น ตามข้อตกลง ในปี 2547 ทุกประเทศต้อง
 เปิดการค้าเสรี ที่เปิดแล้วก็เปิดให้กว้างอีก ต้องลดภาษีให้เหลือ 0 % ห้ามมีกำแพงภาษี ที่จำได้
 มี 30 กว่ารายการ เช่น ข้าว ถึงเหลือง สับปะรด พวกผลไม้ต่างๆทยอยหมด พวกโนนปาก่อนนั้น
 จะปลูกสาลี ดินจี่ ทยอยหมดแต่ปลูกไว้ฝากลูกฝากหลานก็ได้อยู่ อย่างแอปเปิ้ลแต่ก่อนลูกหนึ่ง

10 กว่าบาท ตอนนี้อยู่ได้จากจีนเหลืออยู่ 5 บาท ยิ่งอ้อยยิ่งตายคนบ้านเราปลูกกันมาก รัฐบาลเขาจะขึ้นภาษีน้ำตาลอีกอีก 2 บาท แต่ที่อยู่ได้ทุกวันนี้เพราะเกษตรกรบ้านเรานั้นอดทน พวกเกษตรกรปลูกอ้อยปลูกมันผมเรียกเกษตรกรไว้จุดยืนพวกไร่สาระ พวกทำลายแผ่นดิน ทำให้คนทั้งประเทศต้องแบกรับการกินน้ำตาลแพง อย่างโรงงานน้ำตาลมิตรผลส่งน้ำตาลไปขาย เมืองนอกอีกไกลไม่เกิน 7 บาท เมื่อก่อนเจ้าพ่อแถวภาคตะวันออกหากินกับน้ำตาลเถื่อน น้ำตาลส่งออกพอเรือออกจากท่าเรือได้พันธุ์ลูกตากก็หันหัวกลับมาเอาขายในประเทศ เพราะราคาส่งออกมันถูกได้กำไรบานเลย ทุกวันนี้ที่ว่าขึ้นภาษีขึ้นราคาช่วยผู้ปลูกอ้อยที่จริงช่วยโรงงานน้ำตาลมากกว่า และที่ว่าเป็นพวกทำลายแผ่นดินก็เพราะว่าไร่อ้อยเวลาจะตัดต้องเผา อุดหนุนไม่ต่ำกว่า 700-800 องศาเซลเซียส พวกจุลินทรีย์พวกไส้เดือน มันจะมีอะไรเหลือ การปลูกอ้อยเป็นพืชที่ทำลายสิ่งแวดล้อมมากที่สุดมากกว่าสิ่งใด ปลูกใส่ปุ๋ย เวลาตัดเผา มันไม่เหลืออะไรคืนสู่ดิน แต่ผมได้เห็นที่คิวบา เขาปลูกอ้อยไม่ใช้สารเคมีและไม่เผา คิวบาเขาส่งสินค้าออกคือน้ำตาลซึ่งก็มาจากอ้อย เมื่อปีที่แล้วเขาเชิญพวกเทศบาลพวกข้าราชการไปดูโรงงานน้ำตาลมิตรผล อยู่ที่บัวขาว ผมเลยติดไปกับเขาด้วย เขาตกใจในใจว่าเขาจะมาประท้วง ผมถามเขาว่าระหว่างเอาหัวผักกาดหวานกับเอาอ้อยมาผลิตอย่างไรจะให้ผลผลิตมากกว่ากัน เขาบอกว่าหัวผักกาดหวานได้มากกว่าแต่หัวผักกาดหวานต้องปลูกในเมืองหนาว เมืองร้อนต้องปลูกอ้อยที่หุบเขาเรื่องอ้อย เนื่องจากเรื่องอ้อยเป็นเรื่องที่เอาเปรียบสังคมมากที่สุด ตั้งแต่ระบบหัวหน้าโคเวตา ราคาตกสมาคมก็รวมตัวประท้วงซึ่งที่จริงสมาคมชาวไร่อ้อยก็คือสมาคมหัวหน้าโคเวตา ชาวบ้านไม่มีวันได้เป็น ผลกระทบการค้าเสรีก็คือผลกระทบจากอเมริกา เช่นเรื่องข้าวโพดปลูกที่ชุมแพอีกไกล 2 บาทกว่าถึง 3 บาท แต่อเมริกาส่งเข้ามาอีกไกลไม่ถึง 2 บาท เนื่องจาก 1.เขาผลิตเป็นระบบฟาร์มขนาดใหญ่ 2.เขาใช้เทคโนโลยีสูง เช่นเครื่องจักรทดแทนแรงงานคน เขาไม่ต้องเอาเสียหยอดเหมือนเรา เติบโตทั่วโลกเขาปรับตัวกัน

พี่น้องเราใครอยู่สังกัด สกยอ. มียูเนส เคยได้โครงการ คปร. พวกผู้นำเสียงเรียกร้องมาหาเก็บเงินพี่น้องอยู่เมื่อก่อนเคยได้โครงการ คปร. คือแผนปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร ซึ่งนักวิชาการตอนนั้น ข้าราชการในกระทรวงเกษตรฯ คิดว่าพืชหลักที่มันเป็นปัญหาในตลาดโลกทุกวันนี้ 4 ตัว คือ ก็เลยจ้างเกษตรกรให้ไปปลูกอย่างอื่นซะ นี่คือแนวคิด คปร. แต่ว่าพวกนักการเมืองพากันดึงลงพื้นที่ตัวเอง ในขณะนั้นอัตราเงินกู้ 5 % ซึ่งถือว่าสูงมาก ชาวบ้านพากันแย่งกันเช่าเก็บค่าบำรุงทั่วไรรักพากันให้อยากกู้เงิน เป็นการปรับโครงสร้างการผลิตขนาดใหญ่ รัฐบาลลงทุน 6 หมื่น 3 พันล้านเพื่อให้เกษตรกรเลิกปลูก 1 มันสำปะหลัง 2. ข้าว 3. กาแฟ 4. พริกไทย ให้เลิกปลูกแล้วไปปลูกอะไรก็ได้โดยเฉพาะ พืชเกษตรผสมผสานปลูกเพื่อกิน โดยรัฐบาลจะให้เงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำ ร้อยละ 1 ต่อปี ระยะเวลา 15 ปี 2.ตั้งแต่ปีจัดการผลิตต่างๆ ตั้งแต่นั้นมาไม่ค้ายันให้ทุกอย่างฟรี เพื่อไม่ต้องมีปัญหาเรื่องการตลาดต่อไป แต่ว่าโครงการนี้ได้ล้มลงไปในเนื่องจากว่ามีการคอร์รัปชั่นตั้งแต่รัฐมนตรี ผู้นำเกษตรกร ข้าราชการตำบล พี่น้องผู้นำเกษตรกรกลายเป็นผู้รับเหมามีว. คนละ 5 ตัว 10 ตัว เสียหนี้เสียหนี้ เสียรัฐสภา เสีย.....เสียค่าตา นัง รอดเบนต์ พอหมดโครงการ คปร. ก็มีโครงการใหม่มาทดแทนเกษตรหน้าใจอีก ก็มีเรื่อง กองทุน

พื้นที่ผู้วิเศษเกษตรกร ใครเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูในนี้ก็มาก ที่ว่าไ้เพราะเขาหลอก กฎหมายออกมาตั้งแต่ปี 2542 ที่พูดไม่ได้โจมตีใคร ผมเป็นคนคิดเอาคน 11 องค์กรรมานั่งคุยกันที่วิทยาลัยครูโคราช ทั้งอโศก ทั้งนคร รวมทั้งองค์กรครูประชาบาลด้วย ว่าต้องออกกฎหมายเพื่อเกษตรกร เชิญอาจารย์จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมานั่งคุยกัน ให้อาจารย์ไปยกร่างมา เขาชื้อ 50,000 รายชื่อไปยื่น ตอนนั้นประชาธิปไตยเป็นรัฐบาล เสน่ห์ เป็นรัฐมนตรีมหาดไทย ถึงวันนั้นเขารายชื่อไปยื่นได้หมื่นกว่ารายชื่อ ที่แรกบอกมีอยู่ 3 แสนรายชื่อ มูลนิธิเกษตรกรไทยบอกมี 2 แสนรายชื่อ จะเอามารวมกัน นัดกันวันที่ 22 กุมภาพันธ์ มูลนิธิเกษตรกรไทยโดยอโศก ประสานสอนบอกว่าปลวกกินหมดแล้ว ผมอยากร้องให้ เก็บได้ หมื่นกว่ารายชื่อ ก็ยื่นประธานรับสภา อาจารย์วันนอร์ ก็รับบอกว่าถึงไม่ครบก็เป็นตัวแทนเสียงประชาชน ยื่น แล้วรัฐบาลก็รับตั้งกรรมมาธิการ พวกที่ไม่ได้เคลื่อนไหวด้วยก็อยากเป็นกรรมมาธิการ ก็ไปร่างกันมาออกมาเป็นกฎหมาย ตั้งแต่นั้นมาก็หลอกกันมาตลอด เงินจะออกแล้ว อยู่ถึงบัดนี้ บางคนถึงขั้นหลอกว่าเงินมาถึงโคราชแล้วเดี๋ยวก็มาถึงเรา มันเดินทางอยู่ ผมคิดว่าเงินอันนี้ออกมาเมื่อไหร่มีการตายเกิดขึ้น รัฐบาลต้องเอาเงินมาจากธนาคารมาให้กรรมการพวกนี้ที่เราเลือกไปไม่ต่ำกว่า 2 แสนล้าน เพราะเกษตรเมืองไทยเป็นหนี้ ธ.ก.ส. อยู่ 2 แสนล้าน รัฐบาลต้องเอาเงินให้คนพวกนี้บริหารถึง 2 แสนล้าน หนึ่งในสี่ของงบประมาณประเทศ หมายความว่าทางกองทุนจะเอาเงินไปซื้อเอาหนี้ของสถาบันการเงินต่างๆหรือหนี้จากนายทุนมาเป็นหนี้ของกองทุน ผมไม่เชื่อว่าทักษิณคิดแต่ดีที่ทักษิณรู้ทันไม่เล่นด้วย ที่นี้เงิน กองทุนอีก 1,800 ล้านบาท ที่เกษตรกรขึ้นทะเบียนไว้ถึง 6 ล้านเก้าแสนราย จากเงิน 1,800 ล้านมันตกคนละเท่าไร ลองหารดู ถึง คนละ 200 บาทหรือไม่ อันนี้คือได้ทุกคน แต่ถ้าไม่ได้ทุกคน กลุ่มหนึ่งสังกัด อโศก กลุ่มหนึ่งสังกัด นคร กลุ่มหนึ่งสังกัด อาจารย์เขียว ใครก็อยากได้อนุมัติมาให้กับสมาชิกตนเองก็ไปสู้กันในการกรรมการ แต่กลุ่มที่กุมอำนาจในการกรรมการมากที่สุดคือ กลุ่ม อโศก ประสานสอน คนที่ไม่ได้ก็จะไว้วางใจ พวกนคร พวกอวยชัย พวกรัฐสภา จะไว้วางใจ ให้ใครก็มีปัญหา แต่เขาก็เอาออกมาไม่ได้ ทักษิณบอกว่าให้ผ่านกองทุน 1 ล้าน ผ่านธนาคารคนจนดีกว่าได้คะแนนนิยมด้วย

เมื่อวานนี้ทักษิณมาที่มหาสารคาม คนเป็นแสนรุดติดตามเหยียด ฟันธงเราเวลาเจ้านาย ผู้หลักผู้ใหญ่มายกมือไหว้ พูดคำหวานให้ความหวังลมๆแล้งๆก็ชอบตลกดีใจ ทักษิณบอกว่าต่อไปเวลามีปัญหาให้ไปหา ส.ส. ไปต้องไปกรุงเทพฯ 2.อย่าไปหาพวกสมัชชาหรือพวก NGO ต่างๆ 3.รัฐบาลจะเอาเงินมาให้อีกหมู่บ้านละล้าน เป็น 2 ล้าน ดังนั้นใครที่ไปหลอกชาวบ้านว่าจะได้กองทุนฟื้นฟู 4 เลิกซะ รัฐบาลเขาจะมาขายตรงมีทางเลือกอื่นอีก รัฐบาลไปลอกเลียนแบบมาประเทศที่เขาล้มเหลวมาแล้ว เช่น อาเจนตินา เขาล้มมาแล้ว การเอาเงินอนาคตมาใช้ เอาเงินภาษีประชาชนมาหาเสียง ประกาศนโยบายประชานิยม คิดแต่จะทำอย่างไรจึงจะได้คะแนนเสียง อีกอย่างหนึ่งที่รัฐบาลกำลังทำอยู่คือการแปลงทรัพย์สินให้เป็นทุน ทางเราเรียกว่าแปลงทรัพย์สินให้เป็นหนี้ ไปเอาแนวคิดของนักคิดชาวเปรู ซึ่งเขาเจ๊งมาแล้ว ที่ดินไปอยู่ในเมือนายทุนหมดชาวบ้านก็แย่ ซึ่งปัจจุบัน ส.ป.ก.ห้ามจำหน่ายจ่ายโอนยกเว้นตกทอดทางมรดก คือแนวคิดของการปฏิรูปที่ดินแต่เขาจะมาเปลี่ยนให้จำนองได้ ธนาคารยึดได้ นายทุนยึด

ได้ มันผิดหลักการการปฏิรูป ชาวบ้านเราก็ชอบที่สำคัญเป็นเสียแบบนี้ เราต้องคิดถึงอนาคต ไม่เงินไม่เหลืออะไรให้ลูกหลาน ถ้าหากกลัวชาวบ้านเข้าไม่ถึงทุนก็หารูปแบบอื่นๆในการที่จะสนับสนุน

ผมเองอยู่มานานรู้มานานไม่ใช่ผู้นำแบบดีแต่พูดกลับบ้านไปไม่มีไร่ไม่มีนา ผมพูดได้ทำได้ เข้าใจทั้งเรื่องการทำกินพี่น้องเข้าใจทั้งเรื่องภายนอก ดังนั้นเกษตรกรยุคนี้เป็นยุคของการปรับตัว ต้องปรับให้ทันทั้งเรื่องการผลิต การต่อสู้ยาทำแบบพวกสมัชชาชาวบ้านชาวไร่ ยึดแต่ที่ป่าที่หลวง ถ้าแท้จริงต้องยึดที่นายทุนปฏิรูปที่ดินด้วยชุมชน เช่นที่ภาคเหนือที่สำคัญ ต้องกล้าที่จะยืนหยัด

ประเด็นประมวลวิเคราะห์สถานการณ์รัฐบาลทักษิณกับการแก้ไขปัญหาคอนเจนและประเมินวิเคราะห์ทิศทางการข้างหน้าว่าจะไปอย่างไร

โดยทนาย ประพจน์ นิเมพิสุทธ์ กลุ่มพัฒนาประชาธิปไตยจังหวัดมุกดาหาร พี่น้องมาแต่เช้าก็หลายปัญหา บางอย่างก็เคยทราบมาบ้าง ก็มีความชัดเจนขึ้นในวันนี้ อยู่กลุ่มประชาธิปไตยก็อยากจะบอกเล่าความหายคำ่ว่าประชาธิปไตยถึงแม้เราจะเคยได้ยินคำนี้มาเป็นเวลานานแล้ว ประชาธิปไตยคือ ประชาชน บวก กับ อำนาจอธิปไตย คืออำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจอสูงสุดเป็นของประชาชน ซึ่งรัฐธรรมนูญ ก็รับรองไว้ในมาตรา 3 ประชาชนคือผู้ที่ใหญ่ที่สุด รับบาลข้าราชการคือลูกจ้างเรา กินเงินภาษีของเรา เราซื้อสินค้าทุกอย่างก็มีภาษีแฝงอยู่หลายคนเข้าใจผิดว่าเป็นเงินของหลวง ที่จริงเงินของเราเขาเก็บไปทางอ้อม ดังนั้นเห็นใครโกงเงินรัฐเราต้องตรวจสอบ ประชาชนมีสิทธิมากมายตามรัฐธรรมนูญ แต่จะทำให้ถูกยอมรับอย่างแท้จริงต้องกล้าที่จะยืนยันสิทธิของตนเอง

ทุกวันนี้รัฐบาลประกาศทำสงครามกับความยากจน จะให้คนจนหมดภายใน 6 ปี สงสัยคงต้องฆ่าคนจนทิ้งจึงจะสำเร็จ เพราะจะให้พ้นจากความยากจนได้อย่างไร เคยหาอยู่หากินได้ในป่าก็ไม่ให้เข้าไป ที่นาดีๆ ก็ให้ต่างชาติมาขูดรีดปล่อยสร้างความเค็มให้แผ่นดินออกกฎหมายช่วยเหลือเขา กฎหมายของคนจนไม่ออกให้ ออกกฎหมายเพื่อตนเอง พ.ร.ก.เกี่ยวกับภาษีสรรพสามิตตัวเองเสียภาษีลดลงได้ประโยชน์มากมาย ทั้งกฎหมายขายชาติ 11 ฉบับก็ยังไม่แก้ไข จะขายรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินเกี่ยวกับสาธารณูปโภคของสังคมจะขายให้นายทุน นายทุนเขาหวังกำไรอยู่แล้ว น้ำ ไฟฟ้า แสงขึ้นใครเดือดร้อน กฎหมายก็หมกเม็ดเขียนซ่อนเงื่อนไว้หากไม่ดูดีๆ ก็ไม่รู้ ประชาชนไม่รู้กฎหมายยิ่งไม่รู้ อย่างผมขนาดเป็นนักกฎหมายยังตามไม่ทัน รัฐบาลบอกว่าจะช่วยคนจนเอาเงินมาให้กู้ยืมแบบนี้ไม่เรียกว่ากู้ ถ้าอยากจะช่วยจริง เช่นเคยขายข้าวได้เกวียนละ 2,000 บาท รัฐบาลช่วยซื้อให้ 20,000 บาทอย่างนี้ต่างหากเขาจึงเรียกว่าช่วย มันสาปแช่ง ก็โลละ 1 บาท รัฐบาลซื้อ 2 บาทอย่างนี้จึงเรียกว่าช่วย

สมมุติว่าเรามีที่นาอยู่แปลงหนึ่งทำนาขายข้าวได้หนึ่งหมื่น ไม่พอใช้เขาบอกว่าเอาที่นามาจำนองเดี่ยวช่วยหมื่นหนึ่ง พอเกี่ยวข้าวแล้วเอาไปคืนหมื่นหนึ่งก็ไม่เหลือใช้ ปีหน้าขายข้าวอีกหากไม่ได้ผลก็ไม่ได้เงิน ก็เอาเพิ่มอีก เพราะที่นาเท่าเดิมทำไปทีแต่ละดดินเสื่อมลง ดอกเบี้ยก็

เพิ่ม ทำอย่างไรเขาก็เอาหมด สุดท้ายไม่มีให้เขาก็เอามาไป การอยู่รอดของชาวนาคือต้องรวมตัวกันสู้ ต้องทำระบบสหกรณ์ ทั้งอังกฤษ อเมริกา ญี่ปุ่น ได้เห็น ชาวนาเขาก็ใช้ระบบสหกรณ์ ประเทศไทยเราก็เห็นดีกับเขาด้วยจนมาตั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตั้งมา 60-70 ปีแล้ว อัมฤกษ์คลุกคลาน ไปลอกเขามาครึ่งเดียว เฉพาะส่วนที่นายทุนจะได้ประโยชน์ส่วนที่เกษตรกรจะได้ประโยชน์ไม่เอามาเลย แควบ้านเราก็มี สหกรณ์ แควกกชุมก็มี สหกรณ์ให้ยืมบางทรายตั้งแต่เริ่มแรกแล้วที่รัฐกับนายทุนรวมหัวกันหลอกหลวงเรา ให้รวมตัวกันมากู้เงินเฉยๆ หากไม่เป็นสหกรณ์กู้ไม่ได้ ชาวบ้านเราก็แกล้งเอาเงินมารวมกัน ลงชื่อพอเข้าเงื่อนไขเขา ไม่ได้ส่งเสริมในปรัชญาจริงๆของสหกรณ์ที่ให้รวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือ เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง อำนาจในการกำหนดการผลิต กำหนดราคา ซึ่งทุกวันนี้เงื่อนไขกติกากฎหมายเขียนโดยชนใดมันก็รับใช้ชนชั้นนั้น เราก็ต้องเริ่มคิดเริ่มทำ คือจริงๆสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแล้วมีมากอาจจะได้หาเวลาในการที่บอกเล่าให้ฟังกัน ส่วนเรื่องการแก้ไขปัญหาคอนเจนของรัฐบาลทุกวันนี้พูดอย่างหนึ่งทำอย่างหนึ่ง ละเมิดสิทธิประชาชน จงใจทำผิดรัฐธรรมนูญ เช่นการปราบยาบ้าหลักการแต่ปฏิบัติแบบไม่มีศาลใช้แต่ศาลเตี้ย ทั้งๆที่รัฐธรรมนูญให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยบริสุทธิ์

สรุปประเด็นความเห็นที่ประชุม

1. รัฐบาลไม่เคารพรัฐธรรมนูญ กฎหมายถูกยังไม่ได้รับการแก้ไขหลักการในรัฐธรรมนูญจึงเป็นเพียงกระดาษต้องอาศัยการเคลื่อนไหวผลักดันของประชาชน
2. รัฐบาลลดทอนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประชาชน
3. นโยบายในการแก้ไขปัญหาคอนเจนยังเป็นเพียงนโยบายในการหาเสียง

สรุปแนวทางทิศทางการขับเคลื่อนของภาคประชาชน

ระดับตนเอง

1. ทำการเกษตรพึ่งตนเอง
2. รวมตัวกันรวมกลุ่มกันสร้างระบบการช่วยเหลือกัน เช่น ระบบสหกรณ์
3. รวมกลุ่มกันพัฒนาเช่นกลุ่มอาชีพ
4. พัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นโดยชุมชน เช่น เรื่องป่า เรื่องที่ดิน

ระดับนโยบาย / เครือข่าย

1. ทำข้อมูลข้อเท็จจริงนำเสนอต่อหน่วยงานรัฐ
2. สามัคคีองค์กรเกษตรกรทั้งหลายร่วมกันต่อสู้
3. ติดตามสถานการณ์ทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

สาธิต ปรางค์เพชร

ถอดเทป / พิมพ์

รายงานการประชุมชาวบ้านครั้งที่ 2 / 2546

วันอาทิตย์ ที่ 20 เมษายน 2546

ณ ศาลากลางบ้านบ้านโนนปากก่อ ตำบลบ้านเหล่า อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

วาระการประชุม

1. เรื่องแจ้งเพื่อทราบ
2. เรื่องพิจารณา
 - 2.1 กองทุนสัจจะออมทรัพย์กระต๊อบข้าว
 - 2.2 การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ
 - 2.3 เรื่องการนำเสนอแผนชุมชนต่อทางองค์กรท้องถิ่น
3. เรื่องอื่นๆถ้ามี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1.	นายเต็ม ชองศิริ	ประธานชุมชน
2.	นายเตียงคำ ขจรบุรี	สมาชิกชุมชน
3.	นายคำสน อินโซยา	รองประธานชุมชน
4.	นายจำปี ความมัน	สมาชิกชุมชน
5.	นายฝ้าย คนเชื้อ	ประธานป่าชุมชน
6.	นายเกียน พลอัม	สมาชิกชุมชน
7.	นายประยูร อินโซยา	สมาชิกชุมชน
8.	นายสงวน ไชยัคตา	สมาชิกชุมชน
9.	นางโกสิน พลลือ	สมาชิกชุมชน
10.	นางประนอม คนตรง	สมาชิกชุมชน
11.	นางนูน เพ็งวัน	สมาชิกชุมชน
12.	นางสำราญ จำปาแดง	สมาชิกชุมชน
13.	นางเพ็ญศรี ผายพันธ์	สมาชิกชุมชน
14.	นางสุรกานต์ ไชยัคตา	สมาชิกชุมชน
15.	นางวันเพ็ญ ผายพันธ์	สมาชิกชุมชน
16.	นางสมพร โคตรมนต์	สมาชิกชุมชน
17.	นางจำปี สุวรรณวงษ์	ประธานกลุ่มออมทรัพย์ฯ
18.	นายวาทรี ศรีหาตา	สมาชิกชุมชน

19.	นางสีหา	แสงแก้ว	สมาชิกชุมชน
20.	นางจันทร์	ทินพนา	สมาชิกชุมชน
21.	นางประมวล	จิตจักร	สมาชิกชุมชน
22.	นางสมควร	ไชยปัตตา	สมาชิกชุมชน
23.	นางสว่างจิต	ราชคำ	รองประธานชุมชน
24.	นางทองลม	อุทโท	รองประธานกลุ่มออมทรัพย์ฯ
25.	นายมานะ	คำพันธ์	ประธานกลุ่มเยาวชน
26.	นายชวน	ไชยปัตตา	เลขานุการชุมชน
27.	นายเดือน	ศรีสุโพธิ์	ผู้ประสานงานกรณีพื้นที่ป่าฯ

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

วาระที่ 1 เรื่องแจ้งเพื่อทราบ

1.1 การไปร่วมงานวัดเกิดหลวงปู่ล้อม วัดเมตตาธรรม อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งจะจัดให้มีขึ้นในวันที่ 16 พฤษภาคม นี้ ซึ่งหลวงปู่ล้อมเป็นผู้ที่มาสร้างวัดบ้านเรา และใน 2 - 3 ปีที่ผ่านมาชาวบ้านบ้านเราก็ดำเนินไปร่วมงานทุกปีโดยจะเดินทางในวันที่ 15 ไปค้างที่วัดจำนวน 1 คืน ใครมีของอะไรก็เอาไปแลกปลาร้าแลกข้าวกับพี่น้องทางโน้นสามารถทำได้

วาระที่ 2 เรื่องพิจารณา

2.1 กองทุนสัจจะออมทรัพย์กระต๊อข้าว

๑) ยอดเงินออมรวม 10,095 บาท

๒) กรรมการกลุ่มไปทำงานกรุงเทพฯ 3 คน คือ 1. นายจำรัส สุวรรณวงศ์ กรรมการฝ่ายบัญชี 2. นายผง ชองศิริ กรรมการฝ่ายตรวจสอบ 3. นายพงษ์ศักดิ์ อินไชยา กรรมการฝ่ายเลขานุการ จึงขาดคนทำหน้าที่ไป จึงเห็นว่าควรแต่งตั้งคนอื่นเข้าไปช่วยทำหน้าที่แทน โดยเห็นสมควรให้ 1. นายสงวน ไชยปัตตา ช่วยงานด้านฝ่ายเลขานุการ 2. นายเลิม ชองศิริ ช่วยงานด้านบัญชี

๓) ยอดเงินกู้แต่ละคนให้ถือเกณฑ์เดิมคือ ไม่เกินยอดเงินสะสมของผู้กู้รวมกับยอดเงินสะสมของผู้ค้ำอีกสองคน

๔) กรณีไม่ส่งคืนเมื่อครบกำหนด ผ่อนผันให้อีกระยะหนึ่งแต่รวมกันแล้วไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่กู้ ในระหว่างนี้ต้องส่งดอกเบี้ยทุกเดือน หากครบกำหนดเวลาดังกล่าวยังไม่ชำระโดยไม่มีเหตุอันควร (เช่น ป่วย หรือมีคนในครอบครัวเสียชีวิต) ให้หักเงินสะสมของผู้กู้และผู้ค้ำประกันชดเชยกองทุน

๕) การรับสมัครใหม่ ให้ทำได้ทุกระยะ แต่จะมีสิทธิกู้ต่อเมื่อครบกำหนดสมาชิก 3 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนนี้เป็นต้นไป

2.2 การทำนุบำรุงชีวภาพ หลังจากที่ได้ร่วมอบรมเรียนรู้เรื่องการทำนุบำรุงชีวภาพ ,การทำน้ำหมักชีวภาพ และประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยชีวภาพ นำจะเริ่มทำปุ๋ยไว้ในช่วงนี้ เนื่องจากใกล้ฤดูเพาะปลูก ซึ่งมีสมาชิกที่สนใจรวมกลุ่มนำร่องทดลองทำ จำนวน 14 คน คือ 1.นายวินัส อุทโท , 2. นายเลิม ขงศิริ , 3.นายทองดี คนซื่อ , 4.นายสงวน ไชยปัดดา , 5.นายผ้าย คนซื่อ , 6.นางจำปี สุวรรณวงษ์ , 7.นายคำสอน อินไชยา , 8.นายมานะ คำพันธ์ , 9.นายปี ความมัน , 10.นางสว่างจิตรา ราชคำ , 11.นายนาจ จิตจักร , 12.นายชวน ไชยปัดดา , 13.นางพัน ไชยอะนิจ , 14.นายเกียน พลอัม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑) ผลิตปุ๋ยไว้ใช้ในไร่นาของตนเอง

๒) ลดต้นทุนในการผลิต

๓) ลดการใช้ปุ๋ยเคมี

๔) ทดสอบประสิทธิภาพในการใช้ปุ๋ยชีวภาพ

ซึ่งทางกลุ่มที่ริเริ่มดำเนินการกิจกรรม แต่ยังคงขาดปัจจัยการผลิต จึงเห็นร่วมกันว่าให้กู้เงินของกองทุนล้งจะออมทรัพย์กระติบข้าว เป็นจำนวนเงิน 5,000 บาท โดยให้ทางกลุ่มดำเนินการทำกิจกรรมปุ๋ยไปก่อน ค่อยตกลงหรือดำเนินการภายหลัง

2.3 เรื่องการนำเสนอแผนชุมชนต่อทางองค์กรท้องถิ่น

ความเดิม หลังจากที่ได้ทางทางชุมชนได้ร่วมกันทำแผนการพัฒนาชุมชนและการจัดการทรัพยากรของชุมชน โดยมีทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และองค์กรท้องถิ่นต่าง ๆ มาร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็น เมื่อปลายเดือนสิงหาคมปีที่ผ่านมา (2545) และมีหลักการร่วมกันเบื้องต้นว่าให้ทางชุมชนไปเรียบเรียงจัดทำเป็นเอกสารและแนบรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานของชุมชนไปด้วยและให้นำเสนอเอกสารดังกล่าวต่อหน่วยงานท้องถิ่นต่างๆ เพื่อออกความเห็นเพิ่มเติมแก้ไข และร่วมลงนาม เสนอต่อไปยังฝ่ายนโยบาย ซึ่งหลังจากที่มีหลักการร่วมกันดังกล่าวทางชุมชนเราไม่ค่อยได้มีการติดตามกันอย่างจริงจัง เนื่องจากมีเรื่องที่เป็นเร่งด่วนและเหตุการณ์สถานการณ์เฉพาะหน้าต่างๆเข้ามา ตลอด ซึ่งระยะนี้เห็นควรที่จะหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาพูดคุยและวางแนวทางการปฏิบัติหลักกันให้เป็นจริงต่อไป

แต่เนื่องจากทางชุมชนของเรามีคนที่มีความสามารถในการนำเสนอไม่มากนัก และเรื่องการคุยการเสนอต่อทางราชการชาวบ้านส่วนใหญ่พูดไม่ค่อยเป็น จึงคิดว่าน่าจะตั้งแกนนำเป็นคณะทำงานในการเสนอแผน เพื่อที่จะได้มาพูดคุยลงลึก โดยมีตัวแทนที่ร่วมเป็นคณะทำงานดังนี้ 1.นายเลิม ขงศิริ , 2.นายคำสอน อินไชยา , 3.นายมานะ คำพันธ์ , 4.นายชวน ไชยปัดดา , 5.นางสว่างจิตรา ราชคำ , 6.นางจำปี สุวรรณวงษ์ , 7.นางทองลม อุทโท โดยให้ทีมคณะทำงานไปจัดประชุมเพื่อทบทวนทำความเข้าใจ และเตรียมแผนงานกัน

ปิดการประชุมเวลา 16.00 น.

มานะ คำพันธ์ บันทึก

สาธิต ปรางเพชร พิมพ์

รายงานสรุปการประชุมชาวบ้านครั้งที่ 3 / 2546

วันอังคารที่ 20 พฤษภาคม 2546

ณ ศาลากลางบ้านโนนปากก่อ ตำบลบ้านเหล่า อำเภอดำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

ผู้เข้าร่วมการประชุม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่งในชุมชน
1.	นายมานะ คำพันธ์	ประธานกลุ่มเยาวชน
2.	นายเลิม ขงศิริ	ประธานชุมชน
3.	นางไพบูรณ์ ขงศิริ	สมาชิกชุมชน
4.	นางสำราญ จำปานคง	สมาชิกชุมชน
5.	นางจำปี สุวรรณวงษ์	ประธานกลุ่มออมทรัพย์
6.	นางทองลม อุตโท	รองประธานกลุ่มออมทรัพย์
7.	นางประนอม คนตรง	สมาชิกชุมชน
8.	นางพันธ์ุ ไชยชนะใจ	สมาชิกชุมชน
9.	นางเสวียม ผิวผ่อง	สมาชิกชุมชน
10.	นางสาวพรทิพย์ สายทอง	รองประธานกลุ่มเยาวชน
11.	นางนูน เพ็งวัน	สมาชิกชุมชน
12.	นางเพ็ญศรี ผายพันธ์ุ	สมาชิกชุมชน
13.	นางสงกรานต์ ภูปา	สมาชิกชุมชน
14.	นายจำปี ความมัน	สมาชิกชุมชน
15.	นายคำสน อินไชยา	รองประธานชุมชน
16.	นางแหล่ คนชื้อ	สมาชิกชุมชน
17.	นายสาบุตร พลอัม	สมาชิกชุมชน
18.	นางสว่างจิตรา ราชคำ	รองประธานชุมชน
20.	นายผง ขงศิริ	สมาชิกชุมชน
21.	นายจ้อย ถินพนา	สมาชิกชุมชน
22.	นายสงวน ไชยปัตตา	สมาชิกชุมชน
23.	นายชวน ไชยปัตตา	เลขานุการชุมชน
24.	นายพงษ์ศักดิ์ อินไชยา	เลขานุการกลุ่มออมทรัพย์
25.	นายสาร ปรางเพชร	ผู้ช่วยนักวิจัยฯ
26.	นายเลือน ศรีสุโพธิ์	ผู้ประสานงานกรณีพื้นที่ป่าฯ

วาระการประชุม

1. วาระแจ้งเพื่อทราบ
2. ประเมินสถานการณ์ภายในและภายนอก
3. เรื่องติดตามความคืบหน้า
 - 3.1 กองทุนลัจจะออมทรัพย์กระต๊อข้าว
 - 3.2 ความคืบหน้าโครงการสิทธิชุมชนศึกษา
4. อื่นๆ ถ้ามี

วาระที่ 1 เรื่องแจ้งเพื่อทราบ

1.1 ทางโรงเรียนโดยอาจารย์วิเชียร ขอความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียน ในการถางหญ้าบริเวณโรงเรียนและการซ่อมหลังคาโรงประกอบอาหารเด็ก โดยให้ทางชาวบ้านไปเอาเครื่องตัดหญ้าที่โรงเรียนบ้านแก่งนาง และช่วยกันบริจาคหญ้ามุงหลังคา และเรื่องการขอม่อนผันการเรียนต่อเนื่องจากปัจจุบันการศึกษาภาคบังคับ ต้องเรียน 9 ปี ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งต้องไปเรียนที่โรงเรียนบ้านแก่งนาง และได้รับทราบมาว่าทางผู้ปกครองของนักเรียนมีความไม่สะดวกในการส่งบุตรหลานไปพักกับโรงเรียน หรือการรับส่งกลับ ผู้อำนวยการโรงเรียนแก่งนางจึงขอให้ไปทำเรื่องขอม่อนผันด้วย

วาระที่ 2 เรื่องการประเมินสถานการณ์

สถานการณ์ภายในชุมชน ในช่วงนี้การทำกินปกติ มีชาวบ้านย้ายออก 3 ครอบครัว คือ นายหนู ชีพจำเป็น และลูกสาวคือนาง เหง้า โดยอ้างว่าถูกนายประยูร อินโชธา ดางที่ดินเข้ามาในที่ดินของตน โดยที่ทางคณะกรรมการไม่จัดการให้ และไม่เห็นด้วยที่ทางชาวบ้านตั้งกฎหมายกันเอง และอีกหนึ่งครอบครัวคือนายจำรัส ภูเจ็ดฉาย ซึ่งภายหลังนี้ทางคณะกรรมการชุมชนได้มีมติ ตัดสิทธิในที่ดินทำกินแล้ว เนื่องจากปล่อยทิ้งไว้ไม่สนใจทำประโยชน์เกินหนึ่งปี โดยได้กลับไปอยู่บ้านเดิมและไม่ค่อยอยู่ที่ไหนอย่างเป็นทางการแหล่งจริง และช่วงนี้ฝนจะเริ่มตกแล้วเข้าฤดูทอผ้าทอ และคงจะมีชาวบ้านกลับมาจากกรุงเทพฯ หลายราย และคิดว่าในช่วงการผลิตปีนี้หากไม่มีใครฝ่าฝืนกฎระเบียบไปบุกเบิกพื้นที่ใหม่คงทำมาหากินปกติดี ทางกรรมการต้องช่วยกันดูแล เนื่องจากเกิดอะไรขึ้นกระทบต่อทุกคนเนื่องจากบ้านเราเป็นบ้านเล็ก

เรื่องกฎระเบียบของชุมชนในช่วงนี้หลังจากมา จะเห็นได้ว่าไม่มีการถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด ทางกรรมการเองก็ไม่สามารถเข้มงวดได้ต่างคนต่างเลย มีคนล่าสัตว์เสียงปืนดังมากขึ้นจากที่ตั้งกฎใหม่ๆ เวียบไปพักใหญ่ และเรื่องกรณีการบุกรุกที่ดินกันก็ไม่มีใครทำอะไร ต่างก็ชะล่าใจกันหลังทำมาหากินปกติดีกว่า ซึ่งตอนนี้สถานการณ์ทางนโยบายยังไม่มียอะไรเปลี่ยนแปลง บ้านเรายังอยู่ในเป้าหมายการอพยพเคลื่อนย้ายชุมชนออกสู่ที่รองรับตามแผนการจัดระเบียบชุมชนในเขตป่า มีทางเดียวที่เราทำกันมาที่จะเป็นการเป็นเกราะคุ้มกันชุมชนได้คือการปรับปรุงแบบการอยู่อาศัยให้สอดคล้องกับป่ากับพื้นที่ อยู่ร่วมกันแบบไม่ทำลายแบบยั่งยืน

ซึ่งเป็นหน้าที่ของทางบ้านเราที่จะต้องสร้างหลักประกันให้กับสังคมได้ไว้วางใจให้เราสามารถอยู่อาศัยทำกินที่นี้ต่อไป ซึ่งนั่นก็คือ ต้องจัดการคนได้ โดยมีกติกาในการอยู่ร่วมกัน จัดการป่า น้ำ ดิน ซึ่งก็คือ กติกาในการใช้ประโยชน์อย่างไม่ทำลาย และระบบการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และสามารถพึ่งตนเองทางด้านอาหารและรายได้ลดการพึ่งพาทางตรงจากป่าลง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่การที่เราจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี และยืนยันทิธิในที่ทำกินและที่อาศัยได้ แต่สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเราต้องเอาใจใส่กัน ร่วมมือกัน สามัคคีกัน ถึงวันนี้เราจะปรับกฎใส่คนหรือปรับคนใส่กฎ ก็ต้องมีคำตอบก่อนที่จะสายเกินกว่านี้ เนื่องจากบางทีสถานการณ์มันอาจไม่คอยเรา หากปรับกฎใส่คน ก็จะเป็นการถูกใจคนในระยะสั้นๆ เนื่องจากว่าเราปรับกฎใส่คนมาตลอด ซึ่งหากว่าปรับอีกมันอาจจะเสียจุดยืนและหลักการ และขาดหลักประกันการอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน ซึ่งคงต้องหาเวลาที่เหมาะสมๆ ที่พร้อมกันกว่านี้มาคุยกันให้ชัดเจนจากเกี่ยวกับความเป็นไปของชีวิตส่วนรวม

สถานการณ์ภายนอกชุมชน

ระดับเครือข่ายชาวบ้าน มีการประชุมเชื่อมประสานองค์กรชาวบ้านในการจัดรูปเครือข่ายป่าชุมชนในภาคอีสาน โดยจะมีการประชุมในช่วงเร็วๆ นี้ อีก และช่วงนี้แต่ละพื้นที่ก็เน้นการจัดตั้งฐานองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง คิดค้นกิจกรรมในระดับพื้นที่ เช่น ที่ป่าดงเค็ง จังหวัดร้อยเอ็ด มีการสำรวจแนวป่าและหาทางแก้ปัญหาการบุกรุกที่ป่าชุมชน เป็นต้น

ระดับนโยบายรัฐ เรื่องการปรับโครงสร้างการบริหารราชการที่เกี่ยวกับเรา ตอนนี้ ทางคณะรัฐมนตรี ได้มีมติให้ กรมป่าไม้มาสังกัดกระทรวงทรัพยากรฯ และรัฐบาลประกาศนโยบายใหม่ในการทำสงครามกับผู้มิอิทธิพล แต่ยังไม่ได้ให้ความหมายชัดเจนว่าหมายถึงใครบ้าง และแต่ทางผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้สัมภาษณ์ว่ารวมถึงผู้มีอิทธิพลทางความคิดด้วย ซึ่งทางสังคมกำลังวิจารณ์กันอยู่อย่างหนัก ว่าเป็นมาตรการในการทำลายกลุ่ม NGO ซึ่งเป็นกลุ่มที่เคลื่อนไหวอยู่กับประชาชนในการคัดค้านโครงการพัฒนาของรัฐที่มีผลกระทบต่อชุมชน หรือสนับสนุนการเคลื่อนไหวของชาวบ้านในการปกป้องสิทธิที่ทำกินในเขตป่า ซึ่งทางชาวบ้านต้องติดตามข่าวสารอย่างใกล้ชิด และจากการประชุมคณะรัฐมนตรี สัญจรที่จังหวัดชลบุรี ได้ประกาศว่าจะดำเนินการกับผู้ที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยจะดำเนินการกับทางภาคเหนือก่อน โดยเฉพาะกลุ่มชาวเขา หากพบว่าไม่มีสัญชาติจะผลักดันออกนอกประเทศ หากมีสัญชาติหากอยู่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารต้องอพยพลงมาหาที่อยู่ใหม่ ซึ่งหากติดตามดูจะเห็นว่าทางรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยไม่เคยที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการจัดการกับคนที่อยู่กับป่า ทั้งๆที่ทางชาวบ้านเรียกร้องสิทธิถึงขั้นได้เข้าชื่อเสนอกฎหมายป่าชุมชนก็ตามที่ และครั้งนี้หากที่ประกาศมาเป็นจริงหมายความว่ารัฐบาลเลือกที่จะจัดการกับกลุ่มคนที่อ่อนแอที่สุดเนื่องจากที่ผ่านมา กลุ่มชาวเขาถูกกีดกันเป็นคนส่วนน้อยและสร้างภาพการให้เป็นคนอื่นที่ไม่ใช่คนไทย และเป็นกลุ่มคนที่ทำลายป่า เป็นวิธีการที่รัฐในยุคพัฒนานำมาใช้กับคนจน

วาระที่ 3 ติดตามความคืบหน้า

3.1 กองทุนสัจจะกระต๊อบข้าว

เรื่องการแจ้งยอดทางบัญชีในการดำเนินการ ว่าเงินออมรวมเท่าไร ปลดปล่อยกู้ยืมเท่าไร เงินคงเหลือเท่าไร และรายละเอียดทางการเงินอื่นๆ ทางกรรมการทำมาแจ้งผิดพลาด ให้ทางคณะกรรมการไปสรุปมาใหม่ แล้วมาชี้แจงโดยนัดวันเฉพาะคุยเรื่องเดียวเลย เรื่องระเบียบของการกู้เงินซึ่งไม่ได้กำหนดหลักการเป็นข้อตกลงชัดเจนจึงมีปัญหาในการปฏิบัติ จึงตกลงกันได้ดังนี้ การกู้เงิน หมายความว่ากู้ในกรณีที่ เจ็บ ไข้ ตาย โดยให้กรรมการที่มีหน้าที่พิจารณา พิจารณาตามเหตุสมควรและจำเป็น ไม่เกินครั้งละ 2,000 บาท และมีผู้ค้ำประกัน 2 คน โดยมีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือนหากมีความจำเป็นเกินกว่านี้ให้กรรมการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาร่วมกัน และกำหนดวงเงินกู้เงิน ไว้ 5,000 บาท

3.2 ติดตามความคืบหน้าโครงการสิทธิชุมชนศึกษา

หลังจากที่ได้ดำเนินกิจกรรมมา 6 เดือน ในงบประมาณงวดแรกตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2545 ถึง เดือนมกราคม 2546 และทางชุมชนเราได้มาปรับแก้แผนและได้ยืนยันไปแล้วนั้น ตอนนี้ได้รับการประสานงานแล้วว่าทางแหล่งทุน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย) จะสนับสนุนแผนของชุมชนต่อเป็นช่วงที่ 2 โดยย้อนหลังให้ตั้งแต่เดือนเมษายน 2546 เป็นต้นมา ซึ่งช่วงนี้อยู่ในระหว่างการนัดเซ็นสัญญา คาดว่าช่วงต้นเดือนมิถุนายนนี้ และช่วงนี้ไม่มีงบประมาณในการจัดกิจกรรมมาสำรองจ่ายก่อน

บททวนกิจกรรมที่ผ่านมาเราได้ทำอะไรบ้างและได้อะไรบ้าง ในช่วง 6 เดือนแรก (ลืมกันหรือยัง) กิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน มีดังนี้

1. ได้ประชุมทำความเข้าใจโครงการและติดตามสถานการณ์
2. ได้ไปศึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำเกษตรและดูงานการทำเกษตร

กรรมยั่งยืน

3. ได้ทำข้อมูลประวัติชุมชน เรียนรู้บ้านตนเอง
4. ได้วางแผนการพัฒนาชุมชน
5. ทำนุยชีวภาพ

สิ่งที่ได้รับและเกิดขึ้นในชุมชน คือ

1. เกิดทีมนักวิจัยชาวบ้าน
2. มีความรู้เบื้องต้นเรื่องการวิจัยโดยชุมชน
3. มีความรู้แนวคิดในการทำเกษตรแบบใหม่
4. มีชุดข้อมูลประวัติชุมชน (ทำความเข้าใจปุมหลังชุมชน, ทำความเข้าใจบท

ทวนการต่อสู้ที่ผ่านมาฯ)

5. การได้พูดคุยกันอย่างต่อเนื่องทำให้เห็นสถานการณ์

วาระที่ 4 อื่น ๆ

4.1 เรื่องขอเชิญไปร่วมงานทำบุญครบรอบ 100 วัน ลุงก้อน ดาวัวร์ แกนนำชาวบ้านต่อสู้เรื่องที่ดินทำกินบ้านเทพพนาและบ้านโนนสวรรค์ อำเภอเทพสถิตย์ จังหวัดชัยภูมิ จากกรณีถูกผลกระทบจากโครงการจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกรผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม (ค.จ.ก.) ซึ่งจะจัดให้มีขึ้นในระหว่างวันที่ 24-25 พฤษภาคม 2546 ที่บ้านเทพพนา ซึ่งเป็นบ้านของเสียชีวิต โดยในงานจะมีการพูดคุยเรื่องการต่อสู้เรื่องสิทธิที่ดินทำกินของประชาชน การกล่าวปราศรัยและคำอาลัยของแกนนำชาวบ้านในพื้นที่ต่าง ๆ และพิธีกรรมทางศาสนา

ข้อตกลง มีคนไปร่วมงาน ทั้งหมด 6 คน

ปิดการประชุมเวลา 16.30 น.

บันทึก / พิมพ์
สาธิต ปรางเพชร

รายงานการประชุมชาวบ้านครั้งที่ 4 / 2546

วันศุกร์ที่ 20 มิถุนายน 2546

ณ ศาลากลางบ้านบ้านโนนปาก้อ ตำบลบ้านเหล่า อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

วาระการประชุม

1. รับรองการประชุมชาวบ้านครั้งที่พิเศษ / 2546 เมื่อวันอาทิตย์ที่ 15 มิถุนายน 2546 และ วันจันทร์ที่ 16 มิถุนายน 2546
2. ติดตามความคืบหน้า
 - 2.1 เรื่องค้างพิจารณา
 - 2.1.1 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในชุมชน
 - 2.1.2 แผนชุมชน
 - 2.2 วางแผนกิจกรรมและจังหวัดงานที่พอทำได้ในช่วงนี้
3. เรื่องกองทุนออมทรัพย์สัจจะกระต๊อบข้าว
4. เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

ผู้เข้าร่วมการประชุม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่งในชุมชน
1.	นายบี ความมัน	ผู้ช่วยฝ่ายเหรัญญิกชุมชน (ระดมทุน)
2.	นายเกียน พลอ้ม	ผู้ช่วยฝ่ายเหรัญญิกชุมชน (ระดมทุน)
3.	นายบุญแก้ว ไชยปัดดา	สมาชิกชุมชน
4.	นายสาบุตร พลอ้ม	สมาชิกชุมชน
5.	นายผง ชองศิริ	สมาชิกชุมชน
6.	นายจำปี คำพันธ์	สมาชิกชุมชน
7.	นางอุไรวรรณ โยศาศรี	สมาชิกชุมชน
8.	นายจำรัส สุวรรณวงษ์	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯฝ่ายบัญชี
9.	นางทองลม อุตโท	รองประธานกลุ่มออมทรัพย์ฯ
10.	นางสมควร ไชยชะใจ	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯฝ่ายเหรัญญิก
11.	นางสีหา แสงแก้ว	สมาชิกชุมชน
12.	นางสาวพรทิพย์ สายทอง	รองประธานกลุ่มเยาวชน
13.	นายวิจิตร สายทอง	สมาชิกชุมชน
14.	นางจำปี สุวรรณวงษ์	ประธานกลุ่มออมทรัพย์ฯ
15.	นางสมศรี ขจรบุรี	สมาชิกชุมชน
16.	นางสำราญ จำปานแดง	สมาชิกชุมชน

17.	นางเสงี่ยม	ผิวผ่อง	สมาชิกชุมชน
18.	นางนุณ	เพ็งวัน	สมาชิกชุมชน
19.	นางสุรกานต์	ไชยปัดดา	หัวหน้ากลุ่มแม่บ้าน
20.	นางโกสิน	พลลือ	สมาชิกชุมชน
21.	นางพันธ์	ไชยชนะกิจ	สมาชิกชุมชน
22.	นางประนอม	คนตรง	สมาชิกชุมชน
23.	นายเลิม	ชองศิริ	ประธานชุมชน
24.	นายมานะ	คำพันธ์	ประธานกลุ่มเยาวชน
25.	นายสาธร	ปรางเพชร	ผู้ช่วยนักวิจัยฯ

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

1. รับรองการประชุมชาวบ้านครั้งที่พิเศษ / 2546 เมื่อวันอาทิตย์ที่ 15 มิถุนายน 2546 และ วันจันทร์ที่ 16 มิถุนายน 2546

สรุปสาระการประชุมวันที่ 15 มิถุนายน 2546

เรื่องการประเมินสถานการณ์ภายในชุมชน ในรอบเดือนนี้มีเหตุการณ์

๑) ทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้บอกว่าจะตั้งด่านตรวจ กบ เขียด ของป่าต่างๆที่ชาวบ้านนำออก ไปขาย

๒) ทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาตรวจบริเวณที่ดินทำกินบริเวณรอบนอกของชุมชนบางวัน เป็นชุดเดินเท้าบางวันซึ่งรถจักรยานยนต์มาแต่ไม่ได้เข้ามาภายในชุมชน

๓) ชาวบ้านยึดที่ดินของคนที่อยู่พอกไปมาทำกินโดยไม่ผ่านความเห็นชอบของที่ประชุมชาวบ้าน เช่น กรณีนายคำลน อินไชยา เข้าไปทำกินในที่ดินของ นายหนู ชีพจำเป็น

๔) การหาอยู่หากิน เช่น การล่าสัตว์เริ่มเปิดเผยมากขึ้นและมีคนล่ามากขึ้น เช่น ป่าง

เรื่องกฎระเบียบชุมชนนั้นหากพูดกันจริง ๆมีคนทำผิดหมดแล้วทั้งชุมชน จะต่างกันที่ ผิดมากผิดน้อย จึงไม่มีใครกล้ายกขึ้นมาพูด กลัวตนเองจะผิดด้วยและกลัวเพื่อนไม่ชอบ

เรื่องการประเมินสถานการณ์ในเขตพื้นที่ป่าภูสีฐาน ตอนนี้ทางเจ้าหน้าที่ป่ากำลัง เริ่มต้นในการผลักดันคนที่ขึ้นมาใช้ประโยชน์ในเขตป่าเห็นได้จากปรากฏการณ์ที่เพิ่ง ผ่านมา

๑) วันที่ 22 พฤษภาคม 2546 ที่ผ่านมา ทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ร่วมกับตำรวจตระเวนชายแดน (ต.ช.ด.) และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส.ภ.ต.บ้านค้อ ตำเลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ได้จับกุม นายเกี้ยว ยืนยัง อายุ 60 ปี ซึ่งได้ตั้งเตียงนาเลียงวัวและ

ปลูกข้าวในที่ดินเดิมซึ่งทำกินอยู่บริเวณหนองไขซึ่งอาศัยทำกินมานาน และส่ง ดำเนินคดี ขณะนี้อยู่ระหว่างการประกันตัว

๒) วันที่ 14 มิถุนายน 2546 ที่ผ่านมาทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้นำจดหมายบันทึกข้อความ แจ้งให้ราษฎรออกจากพื้นที่ ติดไว้ที่บันไดเชิงนาชาวบ้านที่ทำคูน โดยมีสาระว่า ให้เจ้าของกระท่อม (เถียงนา) ที่เลี้ยงวัวอยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งเป็นพื้นที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ให้ทำการรื้อถอน กระท่อม , รั้วไม้ และสิ่งเพาะปลูกออกไปจากพื้นที่ ภายใน 3 วันและห้ามก่อสร้างใหม่โดยเด็ดขาดมิฉะนั้นจะดำเนินคดีตามกฎหมายของทางราชการ และทางเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องตรวจยึด จับกุม ส่งดำเนินคดี หากฝ่าฝืน ลง ชื่อ เจ้าหน้าที่สายตรวจเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ซึ่งหากย้อนมองดูเหมือนกับเหตุการณ์เมื่อ ปี 2535 หลังจากการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐานได้ใหม่ๆ และซึ่งเจ้าหน้าที่อ้างกฎหมายมาดำเนินการกับประชาชน อย่างไรก็ตามก็ผิดวันยังค่ำ เนื่องจากกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ และไม่ยอมรับสิทธิของชาวบ้าน สิ่งนี้เป็นปรากฏการณ์ซ้ำมาอีกเมืองเพื่อมาตีเมืองหลวง ซึ่งอาจเป็นชุมชนเราก็คาดการยาก

เรื่องสถานการณ์ทางสังคม จากเวทีวิเคราะห์สถานการณ์สิทธิของประชาชนภายใต้รัฐบาลทักษิณ ซึ่งจัดขึ้นที่ ขอนแก่น เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2546 (วานนี้) ในช่วงนี้รัฐบาลได้ใช้นโยบายประชานิยมเอาใจคนทุกกลุ่มในสังคม เช่น นโยบาย

- กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท
- พักชำระหนี้เกษตรกร(ไม่เกิน 1 แสนบาท)
- 30 บาท รักษาทุกโรค
- หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- แปลงสินทรัพย์เป็นทุน (ส.ป.ก.กู้เงินธนาคารพาณิชย์ได้)
- บ้านเอื้ออาทร / บ้านมั่นคง
- คอมพิวเตอร์ราคาถูก
- การทำสงครามกับยาเสพติดแม้ว่าคนจะตายไป สองพันกว่าราย

และวิธีการบริหารงานที่เด็ดขาดรวดเร็ว จับใจ ตามรูปแบบประธานบริษัท ที่เข็นออกมาทำการตลาดแต่ละช่วงเพื่อสร้างความนิยม ล่าสุดก็ประกาศทำสงครามกับผู้ถือหุ้นพล ซึ่งหากพิจารณาดูไม่ว่าที่อื่นๆ หรือในบริเวณชุมชนใกล้เคียง เราผลงานรัฐบาลเป็นที่ถูกอกถูกใจคนทั่วไป อีกทั้งรัฐบาลมีเสถียรภาพสูงเนื่องจากกุมเสียงข้างมากเด็ดขาดในสภา ซึ่งโครงการต่างๆที่ดำเนินการจริงๆ ก็เป็นข้อเสนอของประชาชน เช่นเรื่อง การกระจายงบประมาณลงสู่คนจน การประกันสิทธิการรักษาพยาบาล การประกันสิทธิที่อยู่อาศัย การบริหารงานที่โปร่งใสรวดเร็ว แต่เวลารัฐบาลมาดำเนินการ เป็นการทำอย่างรีบเร่งขาดการเตรียมการเช่นเรื่องกองทุนหมู่บ้าน และสิ่งที่ดำเนินการเป็นเพียงแต่ลักษณะโครงการย่อยๆ ที่อยู่ในทิศทางพัฒนาแบบมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การลงทุนภาคอุตสาหกรรม การส่งออก ซึ่งก็ไม่ต่างจากแนว

ทางของรัฐบาลที่ผ่านมา แต่ไม่ยอมทำไม่ยอมแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างส่วนบน เช่น ค้าบพ กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เช่น กฎหมายป่าไม้ที่ผูกขาดอำนาจการจัดการไว้ที่หน่วยงานรัฐ กฎหมายการปฏิรูปที่ดิน กฎหมายภาษีก้าวหน้าซึ่งเป็นสิ่งที่จะเป็นแนวทางในการสร้างหลักประกันความเป็นธรรมและความเท่าเทียมทางสังคม

แต่รัฐบาลฉวยโอกาสในเวลาที่มีการเลือกตั้งที่ดี จัดการกับกลุ่มที่ขัดขวางไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล เช่น กลุ่ม NGO กลุ่มชาวบ้านที่คัดค้านโครงการพัฒนาต่างๆของรัฐ ไล่รื้อบ้านยัดใช้เครื่องมือทางสังคม (สื่อ) ทางกฎหมายและกลไกรัฐเข้าจัดการ กลุ่มคนยากจนที่ได้รับผลกระทบจากระบบกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม กลุ่มที่ถูกโครงการพัฒนาขนาดใหญ่กระทบวิถีชีวิต เช่นการสร้างเขื่อน โรงไฟฟ้า ถูกไล่เลยและทอดทิ้งอยู่ข้างหลัง ซึ่งเป็นต้นตอของระบบทุนนิยม

ทางชาวบ้านเองก็ต้องหมั่นที่จะต้องจับกลุ่มกันวิเคราะห์สถานการณ์ สรุปทบทวน และเชื่อมร้อยขบวนการในการปกป้องสิทธิของตนเองและชุมชน และหาช่องทางในการนำเสนอข้อเท็จจริงและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

กรณีที่นายคำสอน เข้าไปทำประโยชน์ในที่ดินที่นายหน่อพวยพออกไปนั้น เนื่องจากนายคำสอนมีที่ดินทำกินน้อย ไม่เพียงพอและที่ดินนายหน่อก็เป็นที่ดินที่ทำประโยชน์ต่อเนื่องสภาพเดิม จึงเห็นควรว่ายกที่ดินแปลงนี้ให้นายคำสอน ถือครองทำกิน ส่วนกรณีอื่นๆ ต้องหยิบยกขึ้นมาคุยกันและพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นธรรมเป็นราย ๆ ไป

สรุปสาระสำคัญประชุมวันที่ 16 มิถุนายน 2546

1. ตอนนี้เราพากันทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ออกกฎ ออกมติยึดที่ดินคนที่ไม่ทำประโยชน์มาแต่ก็รักษาไม่ได้ปล่อยปละละเลยให้บุคคลมาละเมิดสิทธิของชุมชน เอาที่ดินไปทำประโยชน์โดยไม่ผ่านการรับรองของที่ประชุมชาวบ้าน ซึ่งจริงๆมีหลายกรณีนอกจากนายคำสอน ต้องหาเวลาหยิบยกขึ้นมาพูดคุยหาข้อยุติเป็นรายๆไป ซึ่งมันเกี่ยวกับแผนชุมชน เนื่องจากส่วนหนึ่งเรามีแผนการจัดการที่ดินเป็นแผนหนึ่งในการปรับรูปแบบการอยู่อาศัย

2. ยืนยันในการจัดการที่ดินแบบเดิม ที่ผิดไปก็ช่วยกันคุยแก้ไข มี 3 มาตรการ

1. การจำกัดการถือครอง ครบครัวหนึ่งไม่เกิน 25 ไร่
2. การป้องกันการเปลี่ยนมือ ห้ามขายให้ผู้อื่นเช่า
3. การใช้ประโยชน์

- ที่ดินที่ทำกินต่อเนื่อง ที่ดินที่มีเป็นไร่ร้างมีสภาพเป็นป่า ทุย้าคาไม้พื้ตัวยังเล็กทำกินได้

- ที่ดินที่เป็นไร่ร้างป่าพื้ตัวสูง หรือป่าที่ยังไม่เคยบุกเบิก ห้ามแผ้วถางให้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

3. เรื่องแผนชุมชนที่ชาวบ้านบอกว่าจะเสนอต่อทางราชการถึงรูปแบบการอยู่ การทำมาหากินของบ้านเรา ทางชาวบ้านแก่งนางก็ต่อว่ามาว่าบ้านโนนป่าก่อเก่งแต่พูดไม่เห็น เอาจริงเอาจัง เวลาผ่านมาก็เกือบปีแล้วยังไม่ถึงไหน ซึ่งก็มีส่วนจริงอยู่เนื่องจากบ้านเรามีกิจกรรมหลายอย่างในแต่ละช่วง ที่เขาว่าเรามีเหตุผล เราก็ไม่ควรโกรธเขามิกระจกสะท้อน จะได้ เห็นภาพเจ้าของชัดเจนขึ้น ดังนั้นเราเองต้องมาดูตนเองและทบทวน และทำกันอย่างจริงจัง

4. เรื่องนายส้ม เสนอเรื่องขอที่ดินย้ายที่ตั้งวัดคริสต์ใหม่ เนื่องจากปัจจุบันอยู่ในที่บ้านของตน ไม่เหมาะสมให้ทางชาวบ้านช่วยพิจารณาด้วยหากมีเวลา

ที่ประชุมมีมติ รับทราบ

2. ติดตามความคืบหน้า

2.1 เรื่องค้างพิจารณา

2.1.1 เรื่องการจัดการที่ดิน มีปัญหา 2 กรณี คือ

1) ที่ดินที่ปล่อยทิ้งไว้ไม่ทำประโยชน์เกิน 1 ปีโดยไม่มีเหตุผลอันควร ซึ่งทางชาวบ้านมีมติให้ยึดมาเป็นของส่วนกลางของชุมชน

2) ที่ดินที่ผู้อพยพออกไป

หลังจากที่ได้พูดคุยกันมีมติให้จัดการดังนี้

ที่ดินที่ปล่อยทิ้งไว้ไม่ทำประโยชน์เกิน 1 ปีโดยไม่มีเหตุผลอันควร ซึ่งทางชาวบ้านมีมติให้ยึดมาเป็นของส่วนกลางของชุมชน

	เจ้าของเดิม	จำนวน	สภาพ	มติ
1.	นางปทุมวรรณ วรบุตร	7 ไร่	ป่าพื้นที่สูง	ทำแปลงสัตว์สาธารณะ
2.	นายกมล หิรัญพรหม	15 ไร่	ป่าพื้นที่ 14 ไร่ , ที่เตียน 1 ไร่	ทำแปลงสัตว์สาธารณะ
3.	นายสวัสดิ์ ศรีธานี	1 ไร่ 2 งาน	เตียน	ให้นางสงกรานต์ ตั้งบ้าน
4.	นายจรัส ภูเจตฉาย	แปลงที่ 1 2 งาน แปลงที่ 2 ??	เตียน (ดินบ้าน) เตียนทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ปัก ป้ายห้ามทำประโยชน์	เป็นที่สาธารณะ รอกการพูดคุยเจรจากับ ทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้

ที่ดินที่ผู้อพยพออกจากหมู่บ้านไป

	เจ้าของเดิม	จำนวน	สภาพ	มติ
1.	นายพานิช สีเหลือง	????????	เตียน	ที่สร้างศาลา
2.	นายบุญนัย	7 ไร่	เตียน	สวนป่าชุมชน/แปลงนำ ร่องการเกษตรยั่งยืน
3.	นายเดือน	1 ไร่	ดินบ้าน / สวน	เป็นที่สาธารณะ
4.	นายประเสริฐ ลัญญ	1 ไร่ 2 งาน	เตียน	เอาไว้ตั้งธนาคาร(ใน อนาคต)
5.	นายทองลา	????????	เตียน	สร้างวัดคริสต์

2.1.2 แผนชุมชน ให้เร่งเรียกทีมคณะทำงานเรื่องแผนประชุมหารือกัน

2.2 วางแผนกิจกรรมและช่วงเวลาที่จะสามารถดำเนินการได้ในช่วงนี้

ในช่วงนี้อยู่ในช่วงการทำนา ซึ่งข้าวไร่ได้ทยอยเสร็จเกือบหมดทุกคนแล้ว ข้าวนา ยังไม่สามารถตกกล้าได้เนื่องจากไม่มีน้ำ ฝนตกเพียงเล็กน้อยและทิ้งช่วง กิจกรรมที่คิดว่าจะสามารถทำได้ในช่วงนี้

1. การประเมินทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- เพื่อสำรวจความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชและความหนาแน่นของปริมาณพืชในพื้นที่ป่าชุมชน

- เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินเปรียบเทียบ ความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากร

- เพื่อรื้อฟื้นองค์ความรู้และแบ่งปันถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องพืชและไม้ป่า
องค์ประกอบบุคคลในการเข้าร่วม

- ผู้รู้ คนเฒ่า / คนแก่ / หมอยา

- ผู้ร่วมปฏิบัติการ ทีมนักวิจัยชาวบ้าน / เยาวชน / เด็ก

- วิทยากร

โดยจะจัดให้มีขึ้นในระหว่างวันที่ 28 - 29 มิถุนายน 2546 นี้ก่อนหน้านี้จะจัดชุดย่อยไปสำรวจแปลงที่จะประเมิน

2. กิจกรรมบวชป่า โดยมีวัตถุประสงค์

- เพื่อปลูกจิตสำนึกในการรักและหวงแหนในทรัพยากรของท้องถิ่น

- สร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของหน่วยงานราชการในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

- สร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกับองค์กรชาวบ้านในระดับพื้นที่และระดับเครือข่ายภาคในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน
 - เพื่อระดมทุนเป็นกองทุนในการจัดการป่าภูสีฐานภาคประชาชน
 - เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ บทเรียนในการจัดการทรัพยากร
- โครงการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนการทำงานแบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่

ขั้นที่หนึ่ง การเตรียมความพร้อมของงาน

- การทำความเข้าใจจุดประสงค์ของการจัดงานกับสมาชิกในชุมชน
- การร่วมกันกำหนดรูปแบบงาน กิจกรรมในงาน
- การแบ่งบทบาทหน้าที่คนรับผิดชอบในแต่ละฝ่าย
- การเตรียมความพร้อมพื้นที่
- การประสานงานวิทยากรและผู้เข้าร่วม
- การประชาสัมพันธ์งาน
- การเตรียมวัสดุอุปกรณ์

ขั้นที่สอง การปฏิบัติการตามแผน

- ดำเนินการตามกำหนดการ

ขั้นที่สาม การประเมินผล

- แบบประเมินผู้เข้าร่วม
- ประชุมสรุป

กลุ่มเป้าหมาย

1. ชาวบ้านบ้านโนนปาก่อ
2. เครือข่ายชาวบ้านรอบภูสีฐาน
3. เครือข่ายชาวบ้านป่าไม้ที่ดิน
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น / เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
5. นักวิชาการ
6. องค์กรพัฒนาเอกชน
7. นักศึกษา
8. บุคคลทั่วไปผู้สนใจ

3. เรื่องกองทุนออมทรัพย์จะกระดืบข้าว

- จำนวนสมาชิกที่เหลือ 35 ราย
- รวมยอดเงินสะสม มกราคม 2545 - พฤษภาคม 2546 รวม 17 เดือน =

18,35 บาท (รายละเอียด 478 บาท กรณีไม่ค้างส่ง

- เงินที่ทางกลุ่มผู้ยืมครบกำหนดการส่งคืน พิจารณาลดดอกเบี้ยจาก 3 % ต่อเดือน เหลือ 1 % ต่อเดือน เนื่องจากการทำปฎิบัติเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการผลิตปลอดสารเคมี สอดคล้องกับแนวทางในการปรับรูปแบบการอยู่อาศัยของชุมชน

4.เรื่องอื่น ๆ ถ้ามี

ไม่มี

ปิดประชุมเวลา 17.00 น.

สาธิต ปรางเพ็ชร

บันทึก / พิมพ์

